

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Методичні вказівки
до написання, оформлення та захисту кваліфікаційної магістерської роботи
для студентів спеціальності
CD13 Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент
ОП Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент
денної форми навчання

Усі цитати, цифровий та
фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені,
запис одиниць
відповідає стандартам

Укладач

Л. І. Хомутенко

Суми
Сумський державний університет
2026

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Методичні вказівки

до написання, оформлення та захисту кваліфікаційної магістерської роботи
для студентів спеціальності

CD13 Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент
ОП Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	5
1.1. Кваліфікаційна магістерська робота, її мета та завдання	5
1.2. Керівництво підготовкою кваліфікаційної магістерської роботи	6
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	7
2.1. Етапи та графік виконання кваліфікаційної магістерської роботи.....	7
2.2. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної магістерської роботи.....	7
2.3. Загальні рекомендації до виконання кваліфікаційної магістерської роботи.....	8
2.4. Функції студента під час написання кваліфікаційної магістерської роботи.....	10
2.5. Академічна доброчесність у кваліфікаційних роботах.....	11
3.РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ	14
4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	18
5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	27
5.1. Загальні вимоги	27
5.2. Правила оформлення таблиць	28
5.3. Правила оформлення ілюстрацій	30
5.4. Правила оформлення формул та рівнянь	30
5.5. Правила оформлення додатків	31
5.6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	32
5.7 Правила оформлення переліку	
5.8. Правила оформлення переліку джерел посилання.....	33
5.9 Виправлення помилок	
5.10. Зшивання кваліфікаційної магістерської роботи.....	34
6. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	35
6.1. Список документів для допуску кваліфікаційної магістерської роботи до захисту.....	35
6.2. Відгук та оцінювання керівником кваліфікаційної магістерської роботи	35
6.3. Зовнішня рецензія.....	36
7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	37
8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ТА УМОВИ ПРИСВОЄННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИПУСКНИКУ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ.....	48

ВСТУП

Наукова діяльність у системі вищої освіти – це невід’ємна складова навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації, яка здійснюється відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», постанов Кабінету Міністрів України.

Як форма підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» наукова діяльність у системі вищої освіти вміщує проведення оригінальних наукових досліджень та виконання кваліфікаційних випускних робіт. Самостійне виконання кваліфікаційної роботи, є невід’ємною частиною процесу підготовки магістрів зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент».

Відповідно до реалізації ступеневості вищої освіти, що передбачає здобуття певного рівня освіти і кваліфікації, написання та захист кваліфікаційної магістерської роботи є завершальним етапом навчального процесу підготовки магістрів із спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент».

Таким чином, кваліфікаційна робота магістра є важливим етапом у підготовці фахівців, завершальною ланкою в єдиній системі теоретичного і практичного навчання студента, в якій майбутній фахівець з міжнародних економічних відносин повинен продемонструвати ступінь своєї підготовленості за обраною спеціальністю, рівень загальної, наукової та професійної компетенції, творчий підхід до вирішення проблем у сфері міжнародної економічної діяльності. Магістерська робота виконується за формою, що відповідає певним рівням вищої професійної освіти для освітнього ступеня «магістр» і є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає можливість виявити рівень засвоєння теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною професійною спрямованістю.

Підготовкою до написання кваліфікаційної магістерської роботи є переддипломна практика. Магістерська робота повинна ґрунтуватися на достатньому обсязі фактичного матеріалу. Виконана кваліфікаційна робота магістра та її захист повинні довести, що студент оволодів методологією дослідження, у повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал із міжнародних економічних відносин і здатний практично його використовувати у сфері міжнародної економічної діяльності; уміти послуговуватися літературними джерелами, проводити узагальнення та робити висновки, користуватися економіко-математичними методами, аналізувати фактичний стан діяльності підприємства та його підрозділів.

Методичні вказівки мають на меті надати всебічну методично-консультативну допомогу студентам, сформулювати методичні поради та рекомендації для належного виконання кваліфікаційної магістерської роботи зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент».

1. БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1.1. КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА, ЇЇ МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Кваліфікаційна магістерська робота – самостійне дослідження, виконане студентом (слухачем магістратури) на завершальному етапі навчання в університеті, на підставі якої екзаменаційна комісія (ЕК) визначає рівень науково-теоретичної та практичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння кваліфікації. Кваліфікаційна магістерська робота свідчить про рівень загальної та профільної підготовки студента як майбутнього фахівця з міжнародних економічних відносин, про його вміння самостійно опрацьовувати тему зі спеціальності.

Магістерська робота ґрунтується на теоретичних знаннях і практичних навичках, набутих студентом упродовж усього терміну навчання та самостійної науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробленням конкретних виробничих, навчально-методичних, економічних, технічних, технологічних та інших завдань прикладного характеру.

Як теоретико-прикладне дослідження кваліфікаційна робота магістра повинна містити результати глибокого теоретичного осмислення актуальної організаційно-управлінської та економічної проблеми, обґрунтовані пропозиції практичного її вирішення, мати внутрішню єдність і засвідчувати особистий науковий і практичний внесок автора.

Метою підготовки кваліфікаційної магістерської роботи є:

- поглиблення студентом теоретичних і практичних знань за обраною спеціальністю, формування умінь застосовувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань;
- оволодіння методикою теоретичних і експериментальних досліджень, закріплення навичок самостійної науково-дослідної роботи;
- набуття практичного досвіду з аналізу одержаних результатів, формування власних висновків і пропозицій щодо об'єкта дослідження.

Магістерська робота студента повинна бути своєрідним підсумком його навчальної діяльності впродовж усього періоду навчання, а її рівень, змістовність, стилістика, актуальність теми і захист повинні підтвердити одержані знання і набуті практичні навички.

Виходячи з цього, **основними завданнями кваліфікаційної роботи магістра є:**

- вивчення (поглиблення) та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку дослідження;
- проведення всебічної діагностики ситуації із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію;
- розроблення та оцінювання альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- обґрунтування запропонованих рішень з використанням ситуаційного аналізу;
- апробація результатів дослідження;
- підготовка реферату за темою дипломної роботи;
- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх публічним захистом.

Повнота й особливості реалізації цих завдань залежать від напряму дослідження, сфери діяльності підприємства та його специфічних рис.

В результаті виконання і захисту магістерської кваліфікаційної роботи передбачено, що здобувачі освіти досягають та демонструють такі програмні результати навчання :

ПР3 Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПР4 Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов.

ПР5 Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПР16 Вміти передбачати тенденції майбутніх змін, вчасно і адекватно реагувати на постійні зміни зовнішнього середовища та вести міжнародну діяльність, спрямовану на отримання прибутку, максимально використовуючи сучасні форми та методи ведення.

ПР17 Мати необхідні навички з підготовки та проведення маркетингових досліджень стану і кон'юнктури ринку, сегментування суб'єктів господарювання, конкурентної ситуації, поведінки споживачів.

Виконання кваліфікаційної роботи формує такі програмні компетентності:

ЗК1. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК4. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для досягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

СК8. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін.

СК9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації

СК10. Здатність проводити дослідження міжнародного бізнес-середовища компаній та моніторинг їх основних конкурентів.

СК11. Здатність здійснювати пошук бізнес-партнерів та формувати інформаційну базу про бізнес-середовище із застосуванням глобальних інформаційних мереж та сучасних інформаційно-комунікаційних систем і технологій;

Зміст кваліфікаційної роботи передбачає:

– формулювання завдань виробничого, організаційно-управлінського, навчально-методичного, економічного і комерційного характеру, вичерпну характеристику об'єкта дослідження, аналіз стану вирішення виявлених проблем за матеріалами вітчизняних і зарубіжних публікацій, обґрунтування мети дослідження;

– самостійний аналіз методів дослідження, що застосовуються під час вирішення визначеної проблеми, викладення методики дослідження, його інформаційного та методичного забезпечення;

– аналіз й узагальнення фактичного матеріалу, який використовується у процесі дослідження;

– одержання результатів, що мають теоретичне, прикладне або науково-методичне значення.

У процесі підготовки і захисту кваліфікаційної роботи студент повинен довести:

– здатність творчо мислити;

– набуття навичок володіння методами і методиками досліджень, які використовувались у роботі;

- здатність аналізувати одержані результати і робити висновки та пропозиції, уміння аргументовано їх захищати;
- уміння оцінювати можливості використання одержаних результатів у виробництві та науково-дослідній діяльності;
- уміння користуватися сучасними інформаційними технологіями в процесі здійснення досліджень та оформлення роботи.

З метою забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності при виконанні кваліфікаційних робіт автор кваліфікаційної роботи повинен дотримуватися етичних принципів та визначених правил і норм законодавства про авторське право, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання.

Магістерська робота повинна стати результатом закінченого дослідження, мати внутрішню цілісність і свідчити про те, що студент оволодів сучасними методами наукового пошуку й спроможний самостійно вирішувати поставлені завдання, які мають теоретичне та практичне значення.

1.2. КЕРІВНИЦТВО ПІДГОТОВКОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Наукові керівники кваліфікаційних робіт призначаються з професорів, доцентів та найбільш кваліфікованих і досвідчених викладачів кафедри. У випадках, якщо кваліфікаційна робота має прикладний характер, до керівництва її підготовкою можуть залучатися висококваліфіковані спеціалісти відповідної галузі. У разі необхідності студент може також користуватися консультаціями викладачів кафедри міжнародних економічних відносин та інших кафедр.

Науковий керівник здійснює поточний контроль за роботою студента під час написання кваліфікаційної роботи, а також за дотриманням ним установлених термінів виконання її основних розділів.

Основними завданнями керівника кваліфікаційної магістерської роботи є:

- участь у закріпленні теми кваліфікаційної роботи, розробленні і видачі індивідуального завдання;
- надання студентам допомоги у визначенні переліку питань, які вони повинні зібрати та вивчити для написання кваліфікаційної роботи;
- проведення консультацій для студентів із питань порядку і послідовності виконання кваліфікаційної роботи, обсягу і змісту теоретичного матеріалу, аналітичної та розрахункової частин роботи;
- здійснення контролю за дотриманням графіка виконання кваліфікаційної роботи;
- написання відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу;
- наявність під час захисту студентами кваліфікаційних робіт.

Відгук наукового керівника повинен показати, якою мірою випускник упорався з поставленим перед ним завданням, який теоретичний рівень роботи, яке її практичне значення, наскільки правильно студент узагальнив практичний досвід роботи, які поставив нові питання й висунув пропозиції, спрямовані на поліпшення роботи, яка їх ефективність. Також у відгуку керівник зазначає результати перевірки кваліфікаційної роботи на унікальність, а також коментує результати такої перевірки і надає власну оцінку.

Для кваліфікованих консультацій з окремих питань магістерської роботи за рахунок ліміту часу, відведеного на керівництво кваліфікаційною роботою, можуть призначатися консультанти.

Консультант зобов'язаний:

- а) брати участь у видачі завдання та систематично консультувати студентів;
- в) надавати допомогу студентові у збиранні необхідних матеріалів;
- г) працювати у тісному контакті з керівником роботи;
- д) перевіряти правильність викладання в магістерській роботі питань, що консультуються.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. ЕТАПИ ТА ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Виконання кваліфікаційної магістерської роботи складається з таких основних етапів:

1. Визначення напрямку дослідження, закріплення керівника кваліфікаційної магістерської роботи, вибір і затвердження теми.
2. Складання плану кваліфікаційної магістерської роботи та одержання завдання.
3. Огляд джерел науково-методичної та навчальної інформації, проведення досліджень і написання теоретичної частини кваліфікаційної магістерської роботи.
4. Проходження виробничої практики, збирання фактичного матеріалу, звітної та статистичної фінансово-економічної інформації, складання та захист звіту про проходження переддипломної практики.
5. Написання аналітичного та конструктивного розділів кваліфікаційної роботи.
6. Завершення написання кваліфікаційної роботи, зведення її структури і змісту до встановлених вимог.
7. Оформлення кваліфікаційної роботи та проходження нормоконтролю.
8. Рецензування кваліфікаційної магістерської роботи, подання роботи на кафедру.
9. Підготовка до публічного захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Починаючи роботу, студент повинен розподілити свій час, спланувати його і після вибору теми паралельно з навчальними заняттями розпочати її розроблення. Для орієнтації наукових керівників та випускників пропонується графік контролю за ходом підготовки магістерської роботи до захисту. Графік виконання кваліфікаційної магістерської роботи затверджується на початку навчального року, а його додержання контролюється керівником магістерської роботи і є одним із критеріїв, що формують оцінювання всієї роботи.

Практика підтверджує безсумнівну доцільність складання такого графіка контролю. Він дисциплінує виконавця, лімітує термін, відведений на підбір літератури з теми та її вивчення, організацію та проведення спостережень, постановлення експерименту, аналіз та оброблення одержаних результатів, літературне й технічне оформлення роботи та підготовку її до захисту.

Успішне виконання кваліфікаційної магістерської роботи залежить від чіткого дотримання послідовності її виконання. При порушенні графіка студент може бути недопущеним до захисту кваліфікаційної магістерської роботи.

2.2. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Тематика кваліфікаційних магістерських робіт повинна відповідати завданням профільних навчальних дисциплін і тісно пов'язуватися з практичними потребами фахівця з міжнародних економічних відносин, передбачених кваліфікаційною характеристикою.

Кафедра міжнародних економічних відносин розробляє та затверджує базовий перелік тем кваліфікаційних робіт за освітньою програмою «Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент», який віддзеркалює сучасний стан і проблематику міжнародних економічних

відносин та міжнародного менеджменту. При цьому враховується спрямованість науково-дослідної роботи кафедри, а також визначений перелік виробничо-комерційних структур, установ та організацій, що є базовими для проходження практики.

Тема кваліфікаційної магістерської роботи обирається студентом самостійно відповідно до запропонованого переліку та обраної спеціалізації. Перелік рекомендованих тем для студентів спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент» освітнього ступеня «магістр» з освітньої програми «Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент» наведений у п.3.

В окремих випадках студентам, які виявили схильність до науково-дослідної роботи, надається право запропонувати свою тему роботи з обґрунтуванням доцільності її розроблення. При цьому тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, мати теоретичне і практичне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку економічної науки та підприємницької практики. Визначення напрямку дослідження здійснюється виходячи з наукових інтересів студента, тематики наукових досліджень кафедри, замовлень підприємств, комерційних структур, фінансово-кредитних установ та організацій тощо. Обираючи тему, необхідно враховувати її актуальність, відповідність профілю навчання, ступінь відповідності обраної теми до тематичної спрямованості наукової роботи, можливість одержання відповідних матеріалів (планових, звітних, статистичних) під час проходження практики, наявність публічної інформації, власних напрацювань.

Неприпустимим є вибір однієї теми двома студентами, які проходять практику на одному підприємстві.

Запропонована студентом тема кваліфікаційної магістерської роботи повинна бути погоджена з науковим керівником і завідувачем кафедри. Консультантом з основної частини роботи та укладачем завдання на кваліфікаційну роботу є керівник кваліфікаційної роботи. Як виняток уточнення і зміна теми магістерської роботи можливі впродовж двох тижнів із початку виробничої практики після відповідного обґрунтування та оформлення.

Закріплення теми наукового дослідження відбувається на підставі письмової заяви на ім'я завідувача випускової кафедри (додаток А) і затверджується наказом ректора СумДУ після подання кафедрою відповідної інформації.

2.3. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

За затвердженою темою кваліфікаційної магістерської роботи керівник розробляє завдання на кваліфікаційну роботу і графік його виконання (додаток Г) відповідно до запропонованого студентом розгорнутого плану роботи. План роботи повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретико-методичної, аналітичної та конструктивної частин.

У завданні на кваліфікаційну роботу зазначаються:

- тема кваліфікаційної роботи;
- перелік питань, які необхідно дослідити та обґрунтувати;
- завдання для аналітично-розрахункової частини;
- дата видачі завдання;
- термін подання студентом належним чином виконаної та оформленої роботи на кафедру.

Для полегшення виконання науково-методичних і прикладних досліджень студентами, формування в них комплексу навичок організації самостійної роботи в завданні насамперед

необхідно визначитися з розумінням об'єкта, предмета, мети та завдань магістерської роботи (див. п. 4).

У завданнях до розділів кваліфікаційної роботи формулюються питання, на які студенту необхідно дати відповідь для реалізації мети дослідження та розкриття змісту розділів та підрозділів роботи. Вони розкривають зміст предмета дослідження. Для формулювання завдань, як правило, використовують такі слова: дослідити..., узагальнити..., систематизувати..., з'ясувати..., уточнити..., визначити..., розробити..., одержати..., спрогнозувати..., обґрунтувати..., запропонувати... тощо.

Завдання на виконання кваліфікаційної роботи підписується студентом та її керівником і в призначений термін подається на затвердження завідувачу кафедри. Після оформлення цей примірник студент розміщує в кваліфікаційній роботі у визначеній послідовності.

Невиконання завдання або ж систематичне відхилення від календарного регламенту є підставою для недопущення студента до захисту кваліфікаційної роботи.

Відповідно до обраної теми студент здійснює пошук, систематизацію і ретроспективний аналіз джерел науково-методичної інформації: монографій, авторефератів дисертацій, підручників і посібників, публікацій у періодичних професійних виданнях, реферативних журналах; інформації з мережі Інтернет.

Глибина ретроспективного аналізу фахових науково-методичних джерел визначається потребами дослідження, але незалежно від освітнього ступеня, за яким виконується кваліфікаційна робота, повинна містити не менше ніж 70 джерел.

Особливу увагу потрібно звернути на інформацію, опубліковану в періодичній пресі, де подається інформація про результати останніх наукових досліджень і впровадження їх у практику. Реферативний огляд і попереднє критичне оброблення джерел інформації є основою для підготовки першого розділу дипломної роботи.

Підготовка кваліфікаційної роботи передбачає узагальнення нормативно-правової бази з питань теми, що розробляється: законів України, указів Президента, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів, нормативних документів установ державної влади.

Джерелами фактичної інформації є планові і звітні показники фінансово-господарської діяльності, документація статистичної, бухгалтерської і поточної звітності, результати вибіркового спостережень, опитувань фахівців підприємства. Цю інформацію студент збирає під час переддипломної практики і на її підставі складає звіт із переддипломної практики.

Матеріали про результати діяльності підприємства (організації, установи), на базі якого виконується кваліфікаційна робота магістра, повинні бути належним чином систематизовані, згруповані, оброблені та подані в роботі у вигляді таблиць, графіків, рисунків. Поданий статистичний матеріал повинен висвітлювати об'єктивну інформацію про реальний стан підприємства в цілому і окремих проблемних питань. За достовірність інформації та обґрунтованість прийнятих у кваліфікаційній роботі рішень відповідальним є студент.

У міру написання окремих розділів студент подає їх науковому керівнику на перевірку, виправляє та вносить доповнення у разі необхідності, звітує керівнику про готовність кваліфікаційної роботи.

Науковий керівник проводить систематичні консультації, перевіряє виконання завдань, контролює хід роботи, інформує кафедру про виконання студентом кваліфікаційної роботи, надає відповідний відгук.

2.4 ФУНКЦІЇ ЗДОБУВАЧА ПІД ЧАС НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які закінчили теоретичний курс навчання і не мають академічної заборгованості.

1. У процесі виконання кваліфікаційної магістерської роботи студент повинен:

- вивчити наукову літературу за темою роботи;
- виявити хист і навички правильного застосовування теоретичних положень наукових дисциплін;
- грамотно виконувати розрахунки та уміти використовувати сучасні засоби обробки інформації;
- уміти аналізувати стан розроблювальної теми, критично оцінювати питання й обґрунтовувати свою позицію;
- логічно формулювати думки, чітко викладати матеріал, наводити стислі та точні формулювання;
- аргументовано викладати свої пропозиції, забезпечувати обґрунтованість і доказовість висновків і рекомендацій.

2. Обов'язковою передумовою якісного виконання кваліфікаційної роботи є чітка організація роботи випускника, розпочинаючи з моменту вибору теми і закінчуючи поданням кваліфікаційної роботи для захисту до ЕК. Початком роботи над кваліфікаційною роботою є затвердження теми роботи. Одержавши завдання, студент спільно з науковим керівником повинен розробити план роботи та календарний графік, в якому зазначаються перелік основних етапів і терміни їх виконання.

3. У процесі підготовки роботи студент збирає, узагальнює і систематизує матеріал, розробляє проектні пропозиції з обраної теми, виконує всі необхідні розрахунки, перевіряє та обґрунтовує свої висновки і пропозиції, графічний та ілюстративний матеріали.

4. Студент щотижня зобов'язаний звітувати про виконану роботу перед керівником. За прийняті в роботі рішення та за правильність всіх даних відповідає студент – автор кваліфікаційної роботи. У разі незгоди з рекомендаціями керівника або консультантів студент має право відстоювати прийняті рішення під час захисту кваліфікаційної роботи в ЕК.

5. Електронний варіант роботи автор подає особисто на випускову кафедру для формування репозитарію кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів. Робота записується студентом на електронний носій інформації. На електронному носії повинні міститися файл із текстом кваліфікаційної роботи (ім'я файла має розпочинатися з прізвища автора, а далі назва типу роботи (н-д: кваліфікаційна робота магістра). Лише після цього процедура нормоконтролю (звісно після перегляду роботи на дотримання вимог по оформленню результатів дослідження) може вважатися завершеною. Репозитарій кваліфікаційних робіт кафедри формує електронну інформаційну базу кваліфікаційних робіт університету.

2.5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБОТАХ

Для запобігання порушенню принципів академічної доброчесності, забезпечення дотримання принципів прозорості та публічності, **кваліфікаційна робота студента перевіряється на плагіат**. Перевірка роботи на плагіат здійснюється уповноваженою особою на кафедрі.

Студент – автор магістерської кваліфікаційної роботи самостійно виконує роботу, несе відповідальність за відомості, викладені у дослідженні, ухвалені рішення й правильності приведених розрахунків. Здобувач освіти – автор курсової роботи самостійно виконує роботу, несе відповідальність за відомості, викладені в дослідженні, ухвалені рішення та правильності наведених розрахунків. Для убезпечення себе від порушень норм академічної доброчесності, студент повинен ознайомитися із Законами України «Про освіту», «Про академічну доброчесність», щоб мати певні компетентності з академічної доброчесності та академічного письма.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

Порушення принципів академічної доброчесності автором роботи може бути пов'язане із запозиченням чужих текстів і результатів дослідження та подання їх як власних здобутків, із використанням недостовірної інформації, фальсифікацією статистичних даних, відсутністю посилання на джерела інформації в разі використання сторонніх ідей, тверджень та відомостей.

Відповідно до ст. 7. Закону України «Про академічну доброчесність» здобувачі освіти у своїй навчальній діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил [3]:

- виконувати кожне навчальне завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь декількох осіб та/або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;

- у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначати посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;

- академічний твір здобувача освіти може включати раніше створений ним академічний твір (повністю або частково) лише у разі, якщо це дозволено умовами навчального завдання.

Види порушення академічної доброчесності визначені Законом України «Про освіту», Законом України «Про академічну доброчесність». Конкретними фактами порушення академічної доброчесності відповідно до ст. 18 Закону України «Про академічну доброчесність» є [3]:

- 1) відчуження авторства;
- 2) академічний плагіат;
- 3) приписування авторства;
- 4) самоплагіат;
- 5) фабрикація;
- 6) фальсифікація;
- 7) недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом;
- 8) недоброчесне оцінювання;
- 9) несамотійне виконання завдання;
- 10) недозволена допомога;

- 11) академічний саботаж;
- 12) схилення до порушення академічної доброчесності;
- 13) інституційні порушення академічної доброчесності.

Законом можуть визначатися й інші види порушень академічної доброчесності.

В письмових роботах згідно із Законом України «Про освіту» [1]: 1) академічний плагіат – «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, одержаних іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства»; 2) фабрикація – «вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях»; 3) фальсифікація – «свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень». Також студенти можуть вдаватися до 4) самоплагіату, тобто використання власних попередніх напрацювань в іншому контексті, без посилань на опубліковані раніше наукові роботи.

Конкретно плагіат у письмових роботах може проявлятися в такому: «клонуванні» роботи (коли виконавець роботи повністю, слово за словом, видає чужі результати дослідження за свої власні); використання «ефекту CTRL-C, CTRL-V» (виконавець роботи копіює частину тексту з одного джерела, не змінюючи її); перефразовування ідей та тверджень, запозичених з інших джерел; запозичення частин тексту, результатів дослідження із власних, раніше опублікованих праць, без посилання на них; використання в роботі цілого ряду матеріалів, узятих з інших джерел без належного їх цитування; використання в дослідженні цитат із посиланням на неіснуючі джерела або подання неточної інформації про джерела. Неприпустимо, коли виконавець роботи надмірно захоплюється цитуванням інших авторів (навіть за умови правильності їх оформлення), переповнюючи цим текст роботи та позбавляючи її оригінальності, також використанням ШІ. Також потрібно відходити від подання правильної цитати із занадто тісною залежністю від її початкової редакції в оригінальному тексті [11, с. 5].

Відповідно до ст.22 п.4-5 Закону України «Про академічну доброчесність» визначені санкції за порушення академічної доброчесності, що можуть застосовуватися до здобувачів освіти під час навчання [3]:

- 1) виховні заходи реагування:

- відвідування тематичних занять (урок, лекція, курс, тренінг тощо) з академічної доброчесності та/або академічного письма;

- усне попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

- письмове попередження про необхідність дотримання академічної доброчесності та можливе притягнення до академічної відповідальності;

- повторне виконання завдання;

- 2) заходи в межах притягнення до академічної відповідальності:

- повторне проходження (виконання) відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- повторне проходження оцінювання (включаючи підсумкове оцінювання або атестацію);

–позбавлення права брати участь у конкурсах щодо отримання стипендій, грантів, участі у програмах академічної мобільності на строк від одного до трьох років;

–відрахування з числа осіб, які здобувають освіту за державним чи регіональним замовленням;

–позбавлення пільг з оплати навчання та/або інших пільг, наданих закладом освіти, науковою установою, на строк від одного до трьох років;

–позбавлення академічної стипендії на строк до одного навчального року;

–виключення зі складу вченої ради з позбавленням права бути членом вченої ради на строк від одного до трьох років;

–відрахування здобувача фахової передвищої освіти (крім осіб, які одночасно здобувають повну загальну середню освіту, та осіб з особливими освітніми потребами);

–відрахування здобувача вищої освіти (крім осіб з особливими освітніми потребами).

5. У разі встановлення факту академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у кваліфікаційній роботі, на підставі якої особі присуджено ступінь вищої освіти, така особа позбавляється відповідного ступеня вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

В університеті перевірка академічних текстів на плагіат здійснюється за допомогою програмного забезпечення Strike Plagiarism, яке надано бібліотеці на умовах відповідного договору з компанією-розробником програмного забезпечення.

Факт перевірки кваліфікаційної випускної роботи на наявність співпадань засвідчується підписом керівника роботи на титульній сторінці, а також оформлюється відповідним протоколом аналізу звіту подібності науковим керівником, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату.

Протокол аналізу містить інформацію про автора роботи та назви кваліфікаційної роботи магістра, а також інформацію про два критерія подібності та коефіцієнту тривоги.

Коефіцієнт тривоги визначає кількість слів, які містять букви з інших алфавітів, що може бути свідченням спроби приховати запозичений текст.

Після аналізу Звіту подібності керівник кваліфікаційної роботи констатує одне з наступних тверджень:

– виявлені в роботі запозичення є сумнісними і не мають ознаки плагіату. У зв'язку з чим, визнаю роботу самостійною і допускаю її до захисту;

– виявлені в роботі запозичення не мають ознаки плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи по суті і відсутності самостійності її автора. У зв'язку з чим, робота повинна бути знову відредагована з метою обмеження запозичень;

– виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату, або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, не допускаю роботу до захисту.

З метою забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності при виконанні кваліфікаційної роботи встановлено такі вимоги до рівня унікальності кваліфікаційних робіт:

– до 5 - 25 % роботи може бути відведено на цитування;

– роботи, що мають низький рівень унікальності (65-75%), допускаються до захисту як виключення та не можуть претендувати на оцінки «відмінно». За наявності рівня унікальності до 70% наукові керівники перевіряють відповідні джерела інформації, коректність посилань та у відгуку зазначають причини (наприклад, компіляція із власних наукових статей студента).

За порушення академічної доброчесності в кваліфікаційних роботах їх автори можуть бути притягнені до відповідальності: повторне проходження захисту; зняття роботи із захисту

з правом її коригування та повторення процедури захисту через рік; відрахування з університету[8].

Порядок виявлення фактів порушення академічної доброчесності, види відповідальності, а також заходи з попередження таких порушень визначені «Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті» та «Кодексом академічної доброчесності Сумського державного університету».

3. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

1. Адаптація підприємства до умов конкуренції на зовнішньому ринку.
2. Антидемпінгове регулювання в системі зовнішньоекономічних зв'язків України.
3. Валютна складова конкурентоспроможності експортованої продукції.
4. Використання офшорних зон у міжнародному бізнесі.
5. Використання похідних фінансових інструментів у міжнародному бізнесі.
6. Віолентна стратегія вітчизняних підприємств на міжнародних ринках.
7. Вплив глобалізації на стратегію розвитку підприємства.
8. Вплив глобальних дисбалансів на трансформацію міграційних процесів.
9. Вплив глобальних процесів на економічну діяльність підприємств.
10. Вплив глобальної фінансової нестабільності на міжнародну економічну діяльність підприємств.
11. Вплив монетарної політики центральних банків на діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу.
12. Вплив системи освіти на міжнародну конкурентоспроможність країни.
13. Упровадження (соціального, екологічного, стратегічного, інноваційного – за вибором) маркетингу на зовнішньоорієнтованому підприємстві.
14. Упровадження корпоративного управління на зовнішньоорієнтованому підприємстві.
15. Урахування кон'юнктури ринку як складової підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності підприємства.
16. Геоеткономічна стратегія України та її регіонально-інтеграційні пріоритети.
17. Геополітичні й зовнішньоекономічні пріоритети розвитку України.
18. Грантове фінансування як інструмент розвитку малого та середнього підприємництва під час виходу на зовнішні ринки.
19. Деривативи в системі хеджування фінансових ризиків суб'єктів міжнародного бізнесу.
20. Дипломатичне забезпечення членства України у (міжнародній організації - за вибором).
21. Дипломатичні відносини між Україною та (країною за вибором): економічний аспект.
22. Дипломатія у сфері міжнародних фінансових і валютно-кредитних відносин.
23. Економічна дипломатія як чинник підвищення національної конкурентоспроможності.
24. Економічна експансія як чинник посилення конкурентоспроможності країни (країни чи групи країн – за вибором).
25. Економічне обґрунтування проведення міжнародних спортивних заходів.
26. Експортна спеціалізація підприємства та шляхи її вдосконалення.
27. Ефективна комунікаційна політика підприємства у міжнародному бізнесі.
28. Ефективність і проблеми діяльності іноземних компаній на українському ринку.
29. Ефективність іноземного інвестування в компанії (за видами економічної діяльності).
30. Ефективність іноземної інвестиційної діяльності та засоби її стимулювання в Україні.
31. Зовнішньоекономічна безпека країн: методи оцінювання та засоби забезпечення.
32. Зовнішня заборгованість резидентів України та шляхи її оптимізації.
33. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС: результати функціонування та перспективи розширення.
34. Імплементация сучасних форм розрахунків у міжнародному бізнесі.
35. Імпортозаміщення як механізм підвищення ефективності функціонування національних підприємств.
36. Інвестиційна привабливість регіону як чинник підвищення конкурентоспроможності.
37. Інвестиційна складова міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
38. Інвестиційні ризики та їх вплив на обсяги іноземного інвестування.

39. Інноваційна спрямованість використання інвестицій у міжнародному бізнесі.
40. Інститути громадянського суспільства в системі міжнародних економічних відносин.
41. Інституційне та організаційне забезпечення економічної дипломатії.
42. Інструменти міжнародного грантового фінансування у сфері підприємництва.
43. Кадрова стратегія підприємства при виході на міжнародні ринки.
44. Кластери як форма ринкової централізації в умовах сучасних світогосподарських відносин.
45. Комерційна дипломатія: механізми і засоби лобіювання національних інтересів.
46. Конкурентна стратегія транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації світогосподарського розвитку.
47. Консолідована фінансова звітність у міжнародних корпораціях.
48. Концепція сталого розвитку: особливості реалізації в міжнародному просторі.
49. Кроскультурні аспекти міжнародного бізнесу.
50. Маркетингові інструменти розвитку міжнародного ринку (за видами економічної діяльності).
51. Методика оцінювання конкурентного середовища міжнародного бізнесу.
52. Механізм адаптації персоналу підприємства до умов міжнародного ринку.
53. Механізм аналізу зовнішнього середовища міжнародного підприємства.
54. Механізм використання іноземного капіталу в компаніях (за видами організації).
55. Механізм залучення персоналу організації на міжнародному ринку праці.
56. Механізм організації маркетингових досліджень на підприємстві при виході на міжнародний ринок.
57. Механізм оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
58. Митно-тарифне регулювання як фактор національної економічної безпеки.
59. Міграційна політика країни та механізм регулювання міжнародної міграції робочої сили (на прикладі окремих країн).
60. Міжнародна економічна діяльність підприємства відповідно до національної стратегії розширення експорту.
61. Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону.
62. Міжнародна фінансова стратегія іноземних банків в Україні.
63. Міжнародні аспекти діяльності інститутів спільного інвестування.
64. Міжнародні процеси злиття та поглинання компаній: причини, наслідки та методи оптимізації.
65. Міжнародні системи управління проектною діяльністю.
66. Модель економічного розвитку України та її зовнішньоекономічна політика.
67. Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки України.
68. Напрями удосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
69. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності зовнішньоекономічної збутової діяльності підприємства.
70. Облік та аналіз діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.
71. Облік та аналіз міжнародної економічної діяльності підприємства в міжнародному бізнесі.
72. Оподаткування експортно-імпортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.
73. Оптимізація системи управління міжнародною діяльністю підприємства.
74. Організація міжнародного бізнесу за стратегією імпортозаміщення.
75. Організація управління міжнародною фінансово-промисловою групою.
76. Особливості венчурного інвестування в міжнародному бізнесі.

77. Особливості діяльності транснаціональних корпорацій в Україні.
78. Особливості міжнародної економічної діяльності підприємства на ринку (країни чи групи країн – за вибором).
79. Особливості формування стратегії конкурентоспроможності національних виробників.
80. Офшоризація світової економіки як глобальна проблема та шляхи її вирішення.
81. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства в міжнародному бізнесі.
82. Патієнтна стратегія українських підприємств на міжнародних ринках.
83. Перспективи поглиблення і розвитку економічних відносин між Україною та (країною чи групою країн – за вибором).
84. Підвищення експортного потенціалу міжнародного підприємства.
85. Підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку (страхування, банківських послуг, туристичних послуг, транспортних послуг – за вибором).
86. Підвищення конкурентоспроможності сфери міжнародних логістичних послуг в Україні.
87. Підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародних галузевих ринках.
88. Подолання культурологічних бар'єрів при виході підприємства на міжнародний ринок та в спілкуванні з іноземними партнерами.
89. Проблематика функціонування спеціальних економічних зон в Україні.
90. Проблеми і перспективи використання (документарного акредитива, документарного інкасо, банківського переказу – за вибором) у міжнародних розрахунках.
91. Проблеми та перспективи діяльності банків з іноземним капіталом в Україні.
92. Проектна діяльність міжнародних економічних організацій.
93. Реалізація національних економічних інтересів у регуляторній системі СОТ.
94. Розвиток (факторингу, форфейтингу, лізингу, франчайзингу, маркетингу, рекламної діяльності, брендингу – за вибором) у міжнародному підприємстві.
95. Розвиток конкурентних переваг транспортної системи України.
96. Розвиток міжнародного бізнесу на засадах стратегічного партнерства.
97. Розвиток транскордонного співробітництва в межах єврорегіонів.
98. Розвиток управління грошовими потоками міжнародних корпорацій.
99. Формування і реалізація фінансових стратегій транснаціональних корпорацій.
100. Розроблення стратегії виходу підприємства на міжнародний ринок (певної галузі – за вибором).
101. Розроблення цінової стратегії підприємства при виході на міжнародний ринок.
102. Роль держави у підтримці міжнародної конкурентоспроможності підприємств.
103. Роль торгово-промислових палат у розвитку міжнародного бізнесу.
104. Система управління валютними ризиками в зовнішньоторговельній діяльності.
105. Співробітництво України (науково-технічне, торговельне, інвестиційне – за вибором) з ЄС в умовах реалізації Угоди про асоціацію.
106. Спільні підприємства як засіб залучення іноземних інвестицій в економіку України.
107. Стратегія виходу вітчизняних підприємств на міжнародний ринок цінних паперів.
108. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності кластерних утворень у контексті світового і регіонального розвитку.
109. Стратегія міжнародного бізнесу компанії (за видами економічної діяльності).
110. Стратегія розміщення цінних паперів вітчизняних емітентів на світових біржах.
111. Стратегія транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації світової економіки.
112. Стратегія управління ринковою вартістю підприємства з іноземними інвестиціями.
113. Сучасні тенденції міждержавних міграційних процесів (країни чи групи країн – за вибором).

114. Удосконалення антикризового управління персоналом на зовнішньоорієнтованому підприємстві.
115. Удосконалення діяльності банків на міжнародних фінансових ринках.
116. Удосконалення механізму управління контрактною діяльністю підприємства – суб'єкта міжнародного бізнесу.
117. Удосконалення організаційно-економічного механізму впровадження рекламних заходів при виході підприємства на міжнародний ринок.
118. Удосконалення підходів до ведення комерційних переговорів з іноземним партнером.
119. Удосконалення процедури кон'юнктурного аналізу ринку у міжнародній діяльності підприємства.
120. Удосконалення системи управління (персоналом, матеріальними ресурсами, збутом, постачанням, транспортуванням продукції – за вибором) в транснаціональних корпораціях.
121. Удосконалення стратегії міжнародного бізнесу (у певній галузі – за вибором).
122. Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку.
123. Українські банки на міжнародних ринках капіталів.
124. Управління економічними ризиками міжнародних корпорацій.
125. Управління інвестиційним портфелем компанії в міжнародному бізнесі.
126. Управління організаційною культурою міжнародного підприємства.
127. Управління потенціалом торгової марки при виході підприємства на міжнародний ринок.
128. Управління товарним асортиментом підприємства при виході на міжнародний ринок.
129. Управління фінансовими потоками на підприємстві з іноземними інвестиціями.
130. Управління якістю продукції експортоорієнтованого підприємства.
131. Фінансово-промислові групи: роль у міжнародному бізнесі.
132. Форми просування інтересів національного бізнесу засобами економічної дипломатії.
133. Формування ефективної стратегії взаємодії українських підприємств із міжнародними фінансовими організаціями.
134. Формування маркетингової товарної політики в міжнародному бізнесі.
135. Формування міжнародних стратегічних альянсів.
136. Формування портфелів міжнародних інвестицій підприємств в умовах інтеграції України до світового фондового ринку.
137. Шляхи забезпечення міжнародної конкурентоспроможності регіону.
138. Шляхи розвитку єврорегіонального співробітництва.
139. Шляхи формування міжнародних резервів центральних банків.
140. Світовий ринок логістичних послуг: сучасні тенденції та особливості розвитку.
141. Управління транспортно-логістичним бізнесом: світовий досвід та український аспект.
142. Транспортно-логістичне забезпечення міжнародних торгових операцій.
143. Міжнародна логістична діяльність в глобальному та регіональному вимірі.
144. Транспортно-логістичні системи світу: визначення місця та завдання для України.
145. Оптимізація процесів транспортування в логістичних системах.
146. Інтеграція та перспективи України в міжнародній логістиці.
147. Управління логістичними операціями: міжнародний та регіональний аспект.
148. Логістична діяльність транспортних підприємств та управління ланцюгами постачань в міжнародному бізнесі.
149. Новітні методи дипломатії та переговорів в умовах конфліктів: досвід конфліктів на території колишнього СРСР.
150. Проблема дотримання і виконання міжнародно-правових зобов'язань сторонами та учасниками міжнародних збройних конфліктів;

151. Застосування сучасних інформаційних систем і технологій в сучасних міжнародних конфліктах.

152. Регіональні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва.

4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота магістра як вид звіту про проведене наукове дослідження повинна мати певну логіку побудови, послідовність та завершеність. Загальний обсяг кваліфікаційної магістерської роботи повинна бути близько 40–50 сторінок друкованого тексту, не враховуючи списку використаних джерел і додатків.

Мова кваліфікаційної роботи – українська, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок.

Кваліфікаційна магістерська робота повинна мати таку структуру:

а) вступну частину;

1) *титольний аркуш* (додаток Б);

2) *індивідуальне завдання на кваліфікаційну магістерську роботу* (додаток В);

3) *анотацію* (додаток Г);

4) *зміст* (додаток Д);

5) *скорочення та умовні позначки* (за потреби);

б) основну частину

1) вступ;

2) змістову частину роботи (суть роботи(містить 2 або 3 розділи));

– перший (теоретичний) / (теоретико-методичний) розділ;

– другий (аналітичний) / (аналітично-конструктивний) розділ;

– третій (конструктивний) розділ;

3) висновки;

4) список використаних джерел (додаток К).

в) *додатки* (додаток П).

Додатки розміщують після основної частини звіту.

До кваліфікаційної магістерської роботи обов'язково додають:

– інформаційну довідку (додаток Ж);

– зовнішню рецензію (додаток И);

– відгук на кваліфікаційну роботу (додаток Р);

– електронний варіант кваліфікаційної роботи та презентація її результатів на захисті.

Додаватися можуть також й інші документи, зміст яких підтверджує науково-практичне значення одержаних результатів кваліфікаційної роботи, наприклад, довідка про впровадження результатів дослідження, ксерокопії публікацій за темою дослідження тощо. Загальні вимоги до змісту **кваліфікаційних** робіт освітнього ступеня «магістр» наведені у табл. 1

Таблиця 1 - Загальні вимоги до змісту кваліфікаційної магістерської роботи спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент»

Елемент кваліфікаційної магістерської роботи	Зміст
Зовнішня рецензія Обсяг – 1–2 с.	Рецензентами можуть призначатись фахівці (за їх згодою) зовнішніх організацій (підприємств, установ тощо) та професори, доценти, викладачі університету або інших закладів вищої освіти, які мають кваліфікацію та / або досвід роботи за спеціальністю, за якою здійснюється захист
Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу	Обов'язковими елементами є: – мета кваліфікаційної роботи; – об'єкт та предмет дослідження; – перелік питань, які необхідно дослідити та обґрунтувати; – завдання для аналітично-розрахункової частини.
Анотація. Обсяг – 2–3 с.	Містить такі обов'язкові елементи, як: – кількісний склад елементів кваліфікаційної роботи (сторінок з урахуванням додатків, таблиць, рисунків, джерел інформації, додатків); – обґрунтування актуальності теми роботи; – визначену мету, використані методи та отримані результати роботи; – рекомендації (за наявності) щодо використання та / або результату впровадження розробок або досліджень (отримані патенти, прийняті заявки на патент, публікації в наукових виданнях, акти про впровадження тощо); – ключові слова (від 5 до 10 слів або словосполучень); –
Вступ. Обсяг – 3–4 с.	Вміщує такі обов'язкові елементи, як: – обґрунтування вибору теми та її актуальність; – ступінь вивченої проблеми; – об'єкт дослідження та предмет дослідження; – мету й завдання роботи відповідно до предмета та об'єкта дослідження; – методи дослідження (перераховуються використані наукові методи дослідження та відзначається, що саме досліджувалось кожним методом); – апробація матеріалів роботи та їх оприлюднення в наукових виданнях; – структура та обсяг роботи (анонсується структура роботи, зазначається її загальний обсяг); – за наявності у вступі можуть також вказуватися в рамках яких програм, наукових тематик і грантів, госпрозрахункових договорів виконувалася кваліфікаційна робота із зазначенням номерів державної реєстрації науково-дослідних робіт і найменуванням організації, де виконувалася робота; – практичне значення отриманих результатів (за наявності надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання).
Змістова частина	Обсяг – 35–40 сторінок (без титульного аркушу, реферату, завдання на кваліфікаційну роботу, змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел і додатків).

Елемент кваліфікаційної магістерської роботи	Зміст
	Перший (теоретико-методичний) розділ: - обсяг (до 50 % від обсягу основної частини) – 15-20 сторінок - структура – 2-3 підрозділи, які містять: • стан теоретичних напрацювань з обраної теми, узагальнення існуючих різноманітних поглядів, виявлення невирішених проблем, що потребують розв’язання в теоретичному, методичному та прикладному напрямках; • викладення методик аналізу визначених проблем, які використовуватимуться у наступних розділах магістерської роботи; • критичний аналіз опублікованої за темою роботи інформації, спрямований на розкриття та систематизацію різних підходів до теоретичної інтерпретації (в тому числі, власної позиції), можливих підходів до вирішення існуючих проблем; • базовий аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах реального об’єкту або за макроекономічними показниками. Перший (теоретико-методичний) розділ: - Обсяг (до 30 % від обсягу основної частини) – 10-15 сторінок - Структура – 2 підрозділи, які містять: • стан теоретичних напрацювань з обраної теми, узагальнення існуючих різноманітних поглядів, виявлення невирішених проблем, що потребують розв’язання в теоретичному, методичному та прикладному напрямках; • викладення методик аналізу визначених проблем, які використовуватимуться у наступних розділах магістерської роботи; • критичний аналіз опублікованої за темою роботи інформації, спрямований на розкриття та систематизацію різних підходів до теоретичної інтерпретації (в тому числі, власної позиції), можливих підходів до вирішення існуючих проблем. Важливо визначити ключові напрями міжнародної діяльності, дослідити основні проблеми реалізації зовнішньоекономічного потенціалу у межах тематичного спрямування дослідження.
	Другий (аналітично-конструктивний) розділ: - обсяг (до 50 % від обсягу основної частини) – 15-20 сторінок; - структура – 2-3 підрозділи, які містять: • поглиблений аналіз досліджуваної проблеми за аналізовані роки. Розділ повинен бути максимально насиченим статистичною інформацією, яка узагальнюється у таблицях, графіках, діаграмах, схемах; • дослідження міжнародного досвіду, міжкраїнові порівняння, показники, що демонструють динаміку розвитку міжнародного бізнесу, міжнародної економічної діяльності України, зовнішньоекономічного розвитку її регіонів, фінансового ринку та зовнішньоекономічної складової галузевої діяльності, (в залежності від обраної теми дослідження). Другий (аналітичний) розділ: - обсяг (до 30 % від обсягу основної частини) – 10-15 сторінок; - структура – 2-3 підрозділи, які містять: • дослідження міжнародного досвіду, міжкраїнові порівняння, показники, що демонструють динаміку розвитку міжнародного бізнесу, міжнародної економічної діяльності України, зовнішньоекономічного розвитку її регіонів, фінансового ринку та зовнішньоекономічної складової галузевої діяльності, (в залежності від обраної теми дослідження). • ґрунтовний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах реального об’єкту або за макроекономічними показниками. Відображає фінансово-економічну ситуацію за певний проміжок часу відповідно до обраної теми;

Елемент кваліфікаційної магістерської роботи	Зміст
	- здійснюється оцінка у порівнянні із середньогалузевими показниками і показниками основних конкурентів. Передбачається також оцінка показників у середньому за період та загальних тенденцій розвитку, виявлення причин і наслідків виникнення фінансово-економічних проблем; - повинен містити обґрунтовані теоретичні і практичні пропозиції і рекомендації, спрямовані на досягнення мети кваліфікаційної роботи. Характер і зміст рекомендацій, що пропонуються, повинні базуватися на висновках і результатах проведеного аналізу; - невід'ємною частиною аналізу запропонованих студентом заходів має бути обґрунтування ефективності внесених пропозицій.
	- розділ повинен бути максимально насиченим статистичною інформацією, яка узагальнюється у таблицях, графіках, діаграмах, схемах; - здійснюється оцінка у порівнянні із середньогалузевими показниками і показниками основних конкурентів. Третій (конструктивний) розділ: - обсяг (до 30 % від обсягу основної частини) – 8-10 сторінок; - структура – 1-2 підрозділи: - повинен містити обґрунтовані теоретичні і практичні пропозиції і рекомендації, спрямовані на досягнення мети кваліфікаційної роботи. Характер і зміст рекомендацій, що пропонуються, повинні базуватися на висновках і результатах проведеного аналізу; - невід'ємною частиною аналізу запропонованих студентом заходів має бути обґрунтування ефективності внесених пропозицій.
Висновки. Обсяг – 3–4 с.	Зазначаються найбільш важливі наукові й практичні результати, одержані в роботі, їх значення для міжнародної практики, рекомендації щодо наукового й практичного використання результатів
Список використаних джерел	Обсяг – 70–100 джерел

Основні реквізити роботи наводяться в оформленому відповідним чином *титульному аркуші*, зразок якого поданий у додатку Б.

Титульний аркуш кваліфікаційної магістерської роботи оформляється за встановленим зразком відповідно до **додатку Б**. Тема роботи повинна зазначатись ідентично темі, затвердженої наказом ректора. У разі невідповідності робота до захисту не приймається. На титульному аркуші зазначають підпис, ініціали та прізвище виконавця роботи та його наукового керівника.

Належним чином оформлене та підписане **завдання до кваліфікаційної роботи** (див.п.2.3) подають відразу за титульним аркушем.

В завданні зазначаються:

- тема;
- перелік питань, що належить розробити (обґрунтувати);

- завдання до аналітично-розрахункової частини;
- дата видачі завдання;
- термін подання студентом окремих розділів та закінченої роботи.

Завдання на виконання кваліфікаційної роботи підписується студентом та керівником роботи, в призначений термін подається на затвердження завідувачу кафедри. Воно оформлюється в одному примірнику, який видається студенту.

Метою складання **анотації** є наведення загальної інформації про сутність наукового дослідження, яке стало основою роботи, і технічних параметрів кваліфікаційної роботи. Обсяг анотації повинен становити 1,0 – 2,0 тис. друкованих знаків, яка подається державною мовою. Її розміщують за завданням на кваліфікаційну роботу (**додаток Г**). Якщо захист кваліфікаційної роботи буде проводитися англійською мовою, обсяг анотації – від 6 до 8 тис. друкованих знаків англійською мовою.

Анотація містить такі обов'язкові елементи:

- 1) відомості про обсяг звіту, кількість частин звіту, рисунків, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань (наводять усі відомості, зокрема дані додатків);
- 2) обґрунтування актуальності теми роботи;
- 3) визначену мету, використані методи та отримані результати кваліфікаційної роботи;
- 4) рекомендації (за наявності) щодо використання та / або результати впровадження розробок або досліджень (отримані патенти, прийняті заявки на патент, публікації в наукових виданнях, акти про впровадження тощо);

5) ключові слова. Сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту роботи, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів становить від п'яти до десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому в алфавітному порядку.

Зразок оформлення анотації наведений у додатку В.

Зміст кваліфікаційної роботи може містити найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів і пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст роботи повинен відображати сутність проблеми, її складність, логіку дослідження та повинен бути оформлений у вигляді розгорнутого плану. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими та зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її. Приклад оформлення змісту наведений у додатку Д.

Скорочення та умовні позначення символів, одиниць скорочень і термінів за необхідності подається після змісту з нового аркуша з метою формування системності та зрозумілості щодо використаних позначок, специфічних термінів, маловідомих скорочень тощо.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводяться, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення та інше повторюються менше трьох разів, перелік не складається, а їх розшифрування наводиться у тексті при першому згадуванні.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У вступі (3–4 с.), розміщеному з нової сторінки, викладаються:

- обґрунтування необхідності проведення дослідження та актуальність обраної теми;
- оцінка сучасного стану проблеми на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури із зазначенням практично вирішених завдань та існуючих проблем у даній галузі;
- об'єкт і предмет дослідження;
- мета кваліфікаційної магістерської роботи та завдання, які необхідно вирішити для її реалізації;
- методи дослідження для досягнення поставленої у кваліфікаційній роботі мети (перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом);
- інформаційна база дослідження;
- наукова новизна отриманих результатів (не є обов'язковим елементом);
- апробація результатів дослідження;
- структура та обсяг роботи (анонсується структура роботи, зазначається її загальний обсяг);

– за наявності у вступі можуть також вказуватися в рамках яких програм, наукових тематик і грантів, госпрозрахункових договорів виконувалася кваліфікаційна робота із зазначенням номерів державної реєстрації науково-дослідних робіт і найменуванням організації, де виконувалася робота;

– практичне значення отриманих результатів (за наявності надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх практичного використання).

Поняття «актуальність» вміщує корисність і доцільність розгляду чи розробки теми. Обґрунтовуючи актуальність, важливо відзначити, що проблема цікавить багатьох економістів, але в ній містяться ще й недосліджені моменти або невивчені питання або різноманітні погляди. Актуальність дослідження може зумовлюватися також поширеністю певного явища, його типовістю і важливістю для економічних процесів на національному та міжнародному рівнях. Актуальність теми визначає її значення як для конкретного суб'єкта господарювання, так і для економіки в цілому.

Ступінь вивченої проблеми. Коротко аналізуються публікації зарубіжних та вітчизняних науковців з проблеми дослідження, визначаються аспекти, які ще не одержали адекватного висвітлення у науковій літературі.

Об'єкт та предмет дослідження визначаються на першому етапі підготовки роботи та наводяться у вступі.

У методології наукових досліджень розрізняють поняття «об'єкт» і «предмет» дослідження. *Об'єкт дослідження* – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення. *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього потрібно спрямовувати основну увагу, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи. Наприклад: «Об'єктом дослідження є тенденції світового економічного

розвитку в умовах формування глобального економічного простору. Предметом дослідження є інтеграційні об'єднання як форма основних пріоритетів світового економічного розвитку в умовах глобалізації". "Об'єктом дослідження є сучасні світогосподарські відносини в процесі функціонування ринку міжнародних морських транспортних послуг у контексті реалізації зовнішньоторговельного потенціалу країни. Предметом дослідження дипломної роботи є шляхи підвищення якості реалізації зовнішньоторговельного потенціалу портового господарства України на основі подальшого розвитку системи контейнерних перевезень та застосування кластерного підходу до організації і функціонування транспортно-логістичних схем».

Визначення *мети* кваліфікаційної магістерської роботи повинно виходити із необхідності ідентифікації кінцевого результату, який планується одержати за допомогою наукового дослідження. Мета роботи повинна формулюватися максимально лаконічно, але змістовно.

Завдання кваліфікаційної магістерської роботи, як правило, обумовлені складовими змісту та характеризують кожен етап дослідження для досягнення кінцевої мети. Сформульовані завдання кваліфікаційної роботи можуть бути подані з нумерацією і без неї, але бажано кожне положення подавати з абзацу.

У вступі необхідно зазначити *методи*, які були використані при написанні кваліфікаційної роботи. Розрізняють загальнонаукові та конкретно-наукові методи наукового пізнання. Подаючи перелік *використаних методів дослідження* для досягнення поставленої мети, магістрант повинен перелічити методи не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом. Це дасть можливість переконатися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Наукова новизна, (стисла анотація нових положень або рішень, запропонованих автором особисто, з обов'язковою вказівкою на відмінність цих положень від вже відомих) не є обов'язковим елементом роботи. Однак, при наявності, звичайно використовують фрази: «Наукова новизна даного дослідження полягає в ...» або ... «Елементами наукової новизни є ...».

У вступі також висвітлюється загальна *інформаційна база*, використовувана у процесі дослідження. В огляді джерельної бази необхідно згрупувати джерела за типами та видами; розподілити їх за важливістю, якістю інформації, оригінальністю викладення, глибиною розробок. Наприклад: «Інформаційною базою слугували законодавчі та нормативно-правові документи, звітні дані Державного комітету статистики, нормативні акти Кабінету Міністрів України, матеріали преси (яких видань), фактичні дані (яких установ)», тощо.

Складовою частиною вступу є апробація результатів дослідження, що є обов'язковою для атестації кваліфікаційної магістерської роботи. У роботі зазначається, на яких наукових конференціях, симпозіумах, нарадах оприлюднено результати досліджень, викладені в кваліфікаційній роботі, або які є публікації за темою дослідження.

Практичне значення одержаних результатів також подається у вступі. У кваліфікаційній роботі, що має безперечне теоретичне і практичне значення, необхідно навести відомості про наукове використання результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання. При цьому необхідно пам'ятати, що впровадження результатів

дослідження у практичну діяльність – це методичні способи реалізації результатів наукового дослідження у практичній діяльності (удосконалення технологічного процесу, менеджменту, маркетингової діяльності та ін.).

Змістова частина магістерської роботи – найбільша за обсягом, займає не менше ніж 2/3 роботи. Саме в ній висловлюється суть проблеми, розкривається тема, визначається авторська позиція. Змістова частина передбачає безпосереднє висвітлення теми кваліфікаційної роботи, яке означає глибоке і всебічне розкриття її основних положень. Змістова частина повинна містити два або три розділи, органічно пов'язані між собою. Теоретичні і методичні положення повинні бути відправними моментами для аналізу, а запропоновані заходи – теоретично обґрунтованими.

Кожний розділ кваліфікаційної роботи залежно від обсягу матеріалу повинен структурно складатися із 2–3 підрозділів.

У першому (теоретико-методичному) розділі необхідно провести огляд літератури за обраною темою, проаналізувати існуючі різноманітні погляди, зокрема власні, на ті чи інші аспекти, з'ясувати невирішені проблеми, які потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному плані; обґрунтувати вибір дослідження й вибір теоретичних та експериментальних методів дослідження; розробити методику досліджень: описати інформаційне забезпечення, характеристику економіко-математичних методів і моделей дослідження. Все це дозволить визначити і окреслити коло проблемних питань, пов'язані з предметом дослідження, та сформулювати власну точку зору.

У кінці кожного розділу необхідно сформулювати невеликі за обсягом *висновки*. Підготовка висновків – найвідповідальніший момент, оскільки в них визначається рівень вирішення проблеми, яка досліджується, на сучасному етапі та на перспективу.

Другий розділ – аналітичний (аналітично-конструктивний) повинен поєднувати одержані теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій на конкретних прикладах, дослідження практичного вирішення проблеми. Загалом другий розділ повинен вирішувати такі завдання:

- окреслення проблемної ситуації;
- аналіз історії розвитку проблеми (її еволюції);
- виявлення зацікавлених сторін та осіб, які впливають (можуть впливати) на ситуацію;
- аналіз найбільш суттєвих аспектів проблеми.

Залежно від обраної теми: *мікро-, мезо-, макрорівня* і розкриваються відповідно питання наукового дослідження.

У *темах мікрорівня* студент повинен провести детальний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах конкретного підприємства. У цьому розділі слід виділити 2–3 відносно самостійні підрозділи, що містять аналіз і оцінку конкретних сфер діяльності об'єкта дослідження. Перший підрозділ повинен містити загальну оцінку фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства чи банку. Динаміка ефективності фінансово-господарської діяльності повинна бути визначена за допомогою розрахунку спеціального набору показників за період останніх 3–5 років діяльності. Другий підрозділ повинен містити аналіз міжнародної діяльності підприємства (установи, організації). У ньому важливо визначити ключові напрями міжнародної діяльності, дослідити

основні проблеми реалізації зовнішньоекономічного потенціалу. Для аналізу доцільно використовувати показники, що демонструють динаміку розвитку міжнародного бізнесу, але відмінні від використаних у першому підрозділі. Третій підрозділ стосується предмета та об'єкта дослідження. Зокрема, необхідно систематизувати наявну інформацію про об'єкт і предмет дослідження, класифікувати процеси, провести аналіз та визначити основні проблеми функціонування підприємства чи банку, які підлягають вирішенню в третьому розділі.

У темах мезо-, макrorівня у першому та другому підрозділах характеризуються сучасний стан предмета дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводяться аналіз існуючих проблем та їх оцінювання. В цій частині роботи висвітлюються загальноєкономічні показники, практичні основи стану дослідження, викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, яке він вносить у розроблення проблеми. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи. Автор повинен оцінювати повноту вирішення поставлених завдань, достовірність одержаних результатів (характеристик, параметрів), проводити порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтовування потреби в додаткових дослідженнях. Для аналізу доцільно вивчати міжнародний досвід, використовувати міжкраїнові порівняння, показники, що демонструють динаміку розвитку міжнародного бізнесу, міжнародної економічної діяльності України, зовнішньоекономічного розвитку її регіонів, фінансового ринку та зовнішньоекономічної складової галузевої діяльності, (залежно від обраної теми дослідження).

Третій підрозділ містить аналіз і оцінювання зовнішньоекономічної сфери діяльності об'єкта дослідження з використанням статистичної інформації. У цьому підрозділі студент повинен провести детальний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах конкретного підприємства (бази практики). Аналізуючи міжнародну або зовнішньоекономічну діяльність підприємства (установи, організації, галузі, регіону, країни), важливо визначити ключові напрями міжнародної діяльності, дослідити основні проблеми реалізації зовнішньоекономічного потенціалу в межах тематичного спрямування дослідження

Розділ повинен бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблиці, графіки, діаграми, схеми). При цьому необхідно чітко розмежовувати походження використаної при аналізі інформації, запозиченої з літературних джерел та одержаної з документів підприємства, добутої шляхом власних спостережень, експериментів, розрахунків, соціологічних опитувань тощо.

У кваліфікаційних роботах, змістова частина яких складається з 2 розділів, другий розділ повинен містити конструктивну складову – обґрунтовані теоретичні і практичні пропозиції і рекомендації, спрямовані на досягнення мети кваліфікаційної роботи. Характер і зміст рекомендацій, що пропонуються, повинні базуватися на висновках і результатах проведеного аналізу. Невід'ємною частиною аналізу запропонованих студентом заходів має бути обґрунтування ефективності внесених пропозицій. Для кваліфікаційних робіт, що за структурою містять 3 розділи, зазначені практичні пропозиції і рекомендації повинні виноситися в окремий конструктивний розділ.

Розділ завершується стислим оцінюванням одержаних результатів із точки зору вірогідного наукового та практичного значення, а також висновками про стан проблеми, вирішенню якої присвячена кваліфікаційна робота.

Третій (конструктивно-рекомендаційний) розділ присвячується результатам наукового пошуку. Повинен містити самостійні висновки випускника та його осмислення, власне бачення аспектів проблеми, що досліджується (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. У третьому розділі з вичерпною повнотою викладаються пропозиції та рекомендації студента, спрямовані на досягнення поставленої в роботі мети. Характер і зміст запропонованих рекомендацій повинні ґрунтуватися на аналізі фактичного стану проблеми, проведеному в другому розділі магістерської роботи. У цьому розділі необхідно обґрунтувати конкретні пропозиції про підвищення ефективності функціонування підприємства, що є об'єктом практики.

Розділ «Висновки» (обсяг – 2-3 с.) є завершальною частиною кваліфікаційної роботи магістра. Він містить стислий огляд актуальності теми, зроблених оцінювань та узагальнень під час аналізу діяльності підприємства (установи, організації), пропозицій автора. Ознайомлення з текстом висновків повинно сформулювати уявлення про ступінь досягнення автором у роботі поставленої мети і завдань.

На підставі одержаних висновків у роботі потрібно викласти конкретні рекомендації. Вони визначають необхідні, на думку студента, подальші напрями вирішення проблеми, пропозиції щодо ефективного використання результатів дослідження.

Список використаних джерел логічно доповнює і завершує кваліфікаційну роботу. Джерела варто розміщувати у порядку появи посилань у тексті.

Список літератури повинен бути пронумерованим. Літературних джерел повинно бути не менше ніж 70 найменувань, з них половина – іноземна література.

Додатки виконують роль допоміжного інформаційного забезпечення роботи.

За необхідності і для повноти сприйняття роботи до додатків можуть додаватися:

- 1) ілюстрації та таблиці допоміжного характеру;
- 2) проміжні матеріали, які через великий обсяг або форму подання не можна вносити до основної частини (розрахунки, бухгалтерська і статистична звітність, інструкції, методики, опис розроблених комп'ютерних програм, допоміжні математичні розрахунки, фотографії та ін.).

5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

5.1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

Оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи враховує не лише якість самого наукового дослідження, вміння захистити сформульовані положення та висновки, а й якість його оформлення.

Невідповідність в оформленні кваліфікаційної роботи до державних стандартів і встановлених вимог може істотно вплинути на її остаточну оцінку, а через значні відхилення робота може бути взагалі недопущеною до захисту. Тому оформленню необхідно приділити особливу увагу. Додержання студентом усіх вимог до оформлення кваліфікаційної роботи сприяє вихованню в нього належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює певні навички проведення наукового дослідження.

Кваліфікаційна робота магістра повинна бути виконана та оформлена з додержанням усіх технічних вимог до наукових робіт. Послідовність комплектування і зшивання дипломної роботи наведена в табл. 2.

Кваліфікаційна робота повинна бути виконана і оформлена з дотриманням усіх технічних вимог до наукових робіт, викладених у національних стандартах 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» та ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Кваліфікаційна магістерська робота повинна бути віддрукованою на принтері чітко, охайно, без виправлень. Текст роботи потрібно розміщувати лише з одного боку аркуша, на білому папері формату A4 (210x297 мм), залишаючи поля зліва не менше ніж 25 мм, справа – не менше ніж 10 мм, зверху та знизу – не менше за 20 мм. У друкованому варіанті на одній сторінці тексту міститься до 30 рядків по 68–70 знаків у кожному. Для цього зазвичай використовують шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14, міжрядковий інтервал – 1,5 при абзацному відступі 1,25 см.

Під час виконання кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення. Помилки, описки та графічні неточності можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом, а також від руки. Виправлення повинні бути чорного кольору.

Номер сторінки розміщується у верхньому правому куті, розмір шрифту – 12 (pt). Нумерація вказується, починаючи з другої сторінки вступу. По всій роботі, зокрема у додатках, використовується наскрізна нумерація. У разі, якщо додаток створений із застосуванням альбомної орієнтації аркуша, номер сторінки проставляється у верхньому правому куті за книжкової орієнтації аркуша. Допускається нумерація, виконана від руки чорнилом, тушшю, пастою чорного кольору.

Текст основної частини поділяється на розділи, підрозділи, пункти та за необхідності – підпункти.

Заголовки структурних частин роботи **«РЕФЕРАТ»**, **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»** друкують великими літерами. Заголовки структурних елементів звіту та заголовки розділів необхідно друкувати з абзацного відступу великими літерами напівжирним шрифтом по ширині сторінки без крапки в кінці. Дозволено їх розміщувати посередині рядка.

Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами, крім першої великої, з абзацного відступу. Відстань між заголовком підрозділу, пункту та текстом повинна дорівнювати двом міжрядковим інтервалам.

Між назвами розділів, підрозділів та пунктів вільних рядків не залишають. Тобто відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками повинна бути такою, як у тексті.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти необхідно нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульний аркуш, завдання на магістерську роботу, реферат, зміст, перша сторінка вступу та аркуш з назвою розділу **«ДОДАТКИ»** вносяться до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки не проставляється.

Розділи кваліфікаційної роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки. Слово **«розділ»** не вписується.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапка не ставиться, наприклад, 1.1, 1.2 і т.д.

Кожну структурну частину (**«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**) потрібно починати з нової сторінки. Підрозділи в межах розділів не починаються з нової сторінки. Закінчення попереднього підрозділу та початок наступного відокремлюються двома міжрядковими інтервалами. Аналогічно оформлюються закінчення пунктів у межах підрозділів.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї відсутній текст або розміщений лише один рядок тексту.

Не допускається розміщення на одній сторінці одночасно таблиці та ілюстрації, якщо між ними відсутня текстова частина обсягом не менше ніж 4 рядки.

За необхідності переліки можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліком ставиться двокрапка. Перед кожною позицією переліку необхідно ставити малу літеру української абетки з дужкою (за винятком літер г, є, з, і, ї, й, о, ч, ь) або, не нумеруючи, ставити дефіс (–) (перший рівень деталізації). Для подальшої деталізації переліку варто використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації). Переліки першого рівня деталізації друкуються малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом стосовно місця розміщення переліків першого рівня.

У кваліфікаційній роботі необхідно використовувати однотипне позначення лапок – «», а символи % та № варто друкувати з відступом від цифр.

У тексті за необхідності для зазначення назви підприємства або банківської установи необхідно використовувати *офіційну назву підприємства (банку)*. Недоречно розривати

аббревіатуру, що вказує на форму господарювання (ВАТ, ПАТ тощо), та назву банку («Приватбанк», «УкрСиббанк» тощо), переносити її на наступний рядок.

Робота брошурується. Для кваліфікаційних робіт обов'язкове брошурування у друкарні. На останній сторінці висновків студент проставляє дату закінчення роботи та підпис.

Зразок оформлення розділів і підрозділів наведений у додатку Е.

5.2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Цифровий матеріал, як правило, подається у вигляді таблиць. Таблицю необхідно розміщувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи.

Кожна таблиця повинна мати змістовний заголовок, в якому відображаються найменування показників, наведених у таблиці, найменування підприємства (установи, організації), по якому наводяться дані в таблиці, і період, за який наводяться дані. Заголовок розміщується після слова «Таблиця» над відповідною таблицею. Слово «Таблиця» і заголовок таблиці починаються з великої літери.

Цифрові дані звіту необхідно оформлювати як таблицю відповідно до форми, поданої у прикладі.

Таблиця _____ — _____
номер назва таблиці

Головка								Заголовки колонок
								Підзаголовки колонок
								Рядки
	Боковики (колонка для заголовків рядків)		Колонки					

Напис «Таблиця» розміщується з абзацу із зазначенням номера. Нумеруються таблиці в межах розділу арабськими цифрами, за винятком таблиць, наведених у додатку. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад: «Таблиця 2.1» (перша таблиця другого розділу).

Заголовки граф і рядків таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з малих, якщо вони самостійні. Заголовки зазначаються в однині. За необхідності нумерації даних у таблиці порядкові номери проставляються у графі перед їх найменуванням. Вирівнювання в таблиці наводиться без абзацного відступу за таким правилом: назви головки, заголовків, підзаголовків та дані рядків колонок – вирівнювання по центру (по горизонталі та по вертикалі), назви боковиків – по лівому краю по центру.

Необхідно уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф. Рекомендується одиниці вимірювання зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнювальних заголовків слова, що повторюються.

Розміщуючи в графах цифрові дані, необхідно пам'ятати про однакову розрядність даних, щоб розряди цифр і коми перед десятковими дробами розміщувалися по одній вертикалі. Між розрядами цифр не повинно бути інтервалів. Кількість знаків після коми, включаючи нулі, у всіх числах повинна бути однаковою. Цифровий матеріал необхідно зазначати з вирівнюванням по правому краю графи.

Невеликі таблиці варто розміщувати в тексті, великі – у додатках. Не допускається розміщення таблиці в основному тексті, якщо, крім таблиці, на сторінці відсутня текстова частина обсягом не менше ніж 4 рядки.

При перенесенні таблиці на іншу сторінку її заголовок не повторюють, повторюють лише головку, а зверху ліворуч розміщують слова «Продовження таблиці ...». При поділі таблиці на частини можна головку замінити номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Не рекомендується розривати таблиці.

У тексті повинен бути логічний перехід до таблиці. Наприклад, «для характеристики основних показників зовнішньої торгівлі країни складемо таку таблицю» або «для аналізу показників діяльності установи скористаємося даними таблиці 2.1». Перед таблицею обов'язково повинна бути стисла характеристика (аналіз) її цифрових даних із посиланням на таблицю. Розміщують таблицю після першого згадування про неї у тексті. При посиланні на таблицю у тексті (без дужок) зазначають слово «таблиця». Якщо ж посилання подається у дужках, пишуть скорочено слово «табл.» і номер таблиці, наприклад: «Як свідчать дані таблиці 2.1, ефективність діяльності підприємства можна оцінити» або ж «Ефективність діяльності підприємства можна оцінити ... (табл. 2.1)». Повторні посилання на таблиці варто подавати зі скороченим словом «див.», наприклад, «...(див. табл. 2.1)».

Практикою економічних досліджень вироблені такі вимоги до упорядкування й оформлення статистичних таблиць:

а) таблиця повинна бути по можливості невеликою за розмірами. Іноді більш доцільно побудувати дві-три невеликі таблиці, ніж одну велику;

б) рядки підмета і графи присудка зазвичай розміщують за принципом від часткового до загального, тобто спочатку показують складові, а в кінці підмета або присудка підбивають підсумки. Якщо наводяться не всі складові, а виділяються найбільш важливі з них, то спочатку показують загальні підсумки, а потім виділяють найбільш важливі їх складові частини. Для цього після підсумкового рядка наводять пояснення «зокрема»;

в) під час заповнення таблиці користуються такими умовними позначеннями: якщо це явище зовсім не спостерігається, ставлять тире; якщо відомості про це явище відсутні, ставлять крапку або пишуть «немає даних»; якщо розрахунок відомостей є неприпустимим математично, ставлять «х»; якщо відомості є, але значення менше прийнятої в таблиці точності, ставлять 0,0;

г) округлені числа наводяться в окремих графах таблиць з однаковим ступенем точності (від 0,1 до 0,001 і т.д.). Якщо показники у відсотках виражаються великими числами, наприклад, чотирицифровими, доцільно замінити їх виразом – «у стільки-то разів більше або менше». Наприклад, 2 490 % – краще написати в 24,9 раза більше;

д) таблиця може супроводжуватися примітками, в яких зазначаються джерела даних, більш докладний зміст показників та інші необхідні пояснення.

Між попереднім текстом та назвою таблиці немає відступу, а між таблицею і наступним текстом – відступ один рядок. Приклад оформлення таблиці наведений в у додатку Л.

5.3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ

Кваліфікаційна робота повинна бути достатньо проілюстрованою схемами, графіками, кресленнями, фотографіями, діаграмами. Ілюстрація позначається словом «Рисунок», яке разом із назвою ілюстрації розміщується після пояснювальних даних, наприклад, «Рисунок 3.1 – Схема розміщення...», нумерується в межах розділу арабськими цифрами. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою, наприклад, «Рисунок 1.2» (другий рисунок першого розділу). *Назву рисунка друкують з великої літери та розміщують під ним посередині рядка.*

Ілюстрації повинні бути розміщеними так, щоб їх можна було зручно розглядати без повороту роботи. Якщо це неможливо, то ілюстрації розміщують так, щоб для їх вивчення можна було повернути роботу за годинниковою стрілкою. Не можна розміщувати ілюстрацію в основному тексті, якщо крім неї на сторінці відсутня текстова частина обсягом не менше ніж 4 рядки.

Не допускається використання кольорового забарвлення в ілюстраціях, крім оригінальних банківських документів і фотокарток у додатках. При позначенні окремих рядів, поданих у діаграмах, необхідно використовувати різне штрихування.

При посиланні на ілюстрацію варто зазначати її повний номер, наприклад: «На рисунку 2.1 наведено...» або «...на схемі (рис. 2.1) показано...», а повторні посилання на ілюстрацію необхідно подавати зі скороченим словом «див.», наприклад, (див. рис. 2.1). Доцільно пояснення до рисунка наводити перед ним.

Дозволяється розміщувати декілька рисунків на одній сторінці. Однак між ними повинна бути текстова частина. Не варто переобтяжувати ілюстрації інформацією. Так, на одному графіку повинно бути не більше ніж чотири залежності.

Після тексту перед рисунком, а також після назви рисунка перед продовженням тексту роботи необхідно залишати один вільний рядок.

Приклад оформлення ілюстрації наведений у додатку М.

5.4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ФОРМУЛ ТА РІВНЯНЬ

Формули та рівняння розміщують посередині сторінки безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Вище і нижче кожної формули або рівняння повинен бути залишеним один вільний рядок.

Формули та рівняння виділяються в окремий рядок із подальшими поясненнями до них. При цьому після тексту, що передує формулі (рівнянню), розділовий знак ставиться лише у тому разі, якщо в тексті є слово, яке підкреслює, що далі наводиться пояснення.

У кінці формул і в тексті перед ними необхідно розставляти розділові знаки таким чином, щоб формула не порушувала граматичної структури фрази. Двокрапка перед формулою ставиться лише тоді, якщо цього вимагає побудова тексту, що передує формулі. Після формули ставиться необхідний розділовий знак, виходячи з побудови фрази. Якщо

формулою закінчується фраза, то ставиться крапка, якщо закінчується головне речення – кома, наприклад, перед словом «де», що починає експлікацію.

Формули (рівняння) нумеруються у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули (рівняння) складається з номера розділу і порядкового номера формули (рівняння), розділених крапкою. Після формули (рівняння), виділеної в окремий рядок, ставляться кома і справа на аркуші в круглих дужках номер формули (рівняння). Після формули подається розшифрування умовних позначень і розмірність. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, необхідно наводити у такій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Рядки у розшифруванні розміщуються у такий спосіб. Слово «де» пишеться з лівого боку аркуша без відступу. Після слова «де» двокрапка не ставиться. На цьому ж рядку пишеться перший символ (умовне позначення), потім ставиться тире, подається розшифрування символу, а після коми – розмірність і крапка з комою. Під першим символом пишеться наступний символ і також розшифровується.

Якщо пояснення значення символу не вміщується в один рядок, то воно продовжується на наступному рядку без будь-яких абзацних відступів. Якщо формула (рівняння) не вміщується в один рядок, вона повинна бути перенесена на знаках рівності (=), додавання (+), віднімання (–), множення ($\times$) і ділення (:). Знак, на якому зроблене перенесення формули (рівняння), пишуть два рази – в кінці першого і на початку другого рядків.

Для компактності невеликі формули або формули, що не мають самостійного значення, можна розташовувати всередині текстових рядків. Для економії місця всередині текстових рядків можна розміщувати розшифрування формул. Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюються комою.

Наприклад:

$$f_1(x, y) = S_1 \text{ і } S_1 \leq S_{1\max}, \quad (1.1)$$

$$f_2(x, y) = S_2 \text{ і } S_2 \leq S_{2\max}, \quad (1.2)$$

При підстановці чисел, якими замінюються символи формул, числа потрібно ставити на ті місця, де стояли символи. Не можна наводити при цьому проміжні розрахунки і скорочення. За великої кількості цифрових даних, використаних при розрахунках за зазначеною формулою, їх доцільно наводити у вигляді таблиці або в додатку. При посиланні на формули в тексті необхідно зазначати повний номер у дужках, наприклад, «у формулі (3.1) ...» або «підставляючи дані таблиці 2.1 у формулу (3.1), одержимо...».

Приклад оформлення формули наведений у додатку Н.

5.5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Додатки подаються в кінці кваліфікаційної роботи після списку використаної літератури, оформляються як продовження роботи на наступних сторінках у порядку появи посилань у тексті.

Перед додатками після списку використаних джерел посередині чистого аркуша великими літерами розміром 36 рт друкується слово «ДОДАТКИ».

У додатки включають допоміжний матеріал, наприклад, звітні форми про діяльність об'єкта дослідження, математичні викладення і розрахунки, таблиці допоміжних цифр, методики, розроблені в процесі виконання роботи. Якщо проводилися дослідження на ПК, то обов'язково розміщують опис алгоритмів і програм задач, розв'язуваних за їх допомогою.

У додатках допускається використання шрифту розміром не менше 10 pt та одинарного міжрядкового інтервалу. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинне бути надруковане слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Між позначенням додатка та його назвою залишають один вільний міжрядковий інтервал. Назву додатка зазначають, якщо у ньому міститься декілька об'єктів (таблиць, ілюстрацій, формул і т. д.).

Якщо у звіті як додаток наводять документ, що має самостійне значення (наприклад, патентні дослідження, технічні умови, технологічний регламент, атестовану методику проведення досліджень, стандарт тощо) та оформлений згідно з вимогами до цього документа, тоді в додатку вміщують його копію без будь-яких змін. На копії цього документа праворуч у верхньому куті проставляють нумерацію сторінок звіту, як належить у разі нумерування сторінок додатка, а знизу зберігають нумерацію сторінок документа.

У цьому разі на окремому аркуші друкують великими літерами слово «ДОДАТОК», відповідну велику літеру української абетки, що позначає додаток, а під ним, симетрично відносно сторінки, друкують назву документа малими літерами, починаючи з першої великої. Аркуш з цією інформацією також нумерують.

Додатки необхідно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Якщо для позначення додатків не вистачає літер абетки, подальше позначення додатків складається з двох літер: літери «А» і послідовно великих літер української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток АА, АБ і т. д.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. У разі, якщо додаток створений із застосуванням альбомної орієнтації аркуша, номер сторінки проставляється у верхньому правому куті за книжкової орієнтації аркуша.

Нумерація ілюстрацій, таблиць, формул, що є у тексті, здійснюється у межах кожного додатка окремо. Номер у такому разі складається з букви додатка та порядкового номера. Наприклад: А.1 – перший рисунок додатка А, А.2 – другий рисунок додатка А і т. д.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1. У цьому разі назву додатка не зазначають, а лише назву таблиці або ілюстрації.

Якщо таблиці не вміщуються на одній сторінці додатка, то їх розміщують на декількох сторінках, а в лівому верхньому куті кожної з них робиться напис «Продовження таблиці ...» і зазначається відповідний номер, наприклад, «Продовження таблиці Б.1».

У посиланнях у тексті роботи на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, що містяться у додатках, рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...», «... в таблиці Б.3 ...», «... за формулою (В.1) ...», «... у рівнянні (Г.2) ...».

Приклад оформлення додатків наведений у додатку П.

5.6. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Під час написання кваліфікаційної роботи студент повинен обов'язково робити посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в ній, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні публікації. На більш

ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них є матеріал, який не включений до останнього видання.

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно зазначити номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в роботі.

При оформленні посилання на джерела в кваліфікаційній роботі необхідно використовувати ДСТУ 8302 : 2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їх складання і розміщування у документах.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела варто зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділених двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Посилання на ілюстрації позначаються порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули позначаються порядковим номером формули в дужках, наприклад, «... у формулі (2.1)».

Посилання на всі таблиці повинні бути в тексті. При цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад, «...у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору потрібно наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст джерела.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, у середині, у кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело, наприклад, «Глобалізація – це багатогранний процес...» [4, С. 15], де 4 – порядковий номер джерела у списку літератури, 15 – номер сторінки, на якій розміщена цитата;

- при непрямому цитуванні (переказі своїми словами), що дає значну економію тексту, необхідно бути гранично точним під час викладення думок автора, коректним щодо оцінювання одержаних результатів, наводити відповідні посилання на джерело.

5.7 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ПЕРЕЛІКУ

Переліки (за потреби) подають у розділах, підрозділах, пунктах і/або підпунктах. Перед переліком ставлять двокрапку (крім пояснювальних переліків на рисунках). Якщо подають переліки одного рівня підпорядкованості, на які у роботі немає посилань, то перед кожним із переліків ставлять знак «тире». Якщо у роботі є посилання на переліки,

підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі — арабськими цифрами, далі — через знаки «тире».

Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку.

Приклад

- а) _____ ;
б) _____ ;
 1) _____ ;
 — _____ ;
 — _____ ;
 2) _____ ;
в) _____ .

У разі розвиненої та складної ієрархії переліків дозволено користуватися можливостями текстових редакторів автоматичного створення нумерації переліків (наприклад, цифра — літера — тире).

Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

5.8. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Під час оформлення обов'язкової структурної частини кваліфікаційної роботи «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» варто керуватися стандартом бібліографічного опису ДСТУ 7.1–2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та ДСТУ 7.80–2007 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» або новими правилами ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України.

Перелік джерел, на які є посилання в основній частині звіту, наводять у кінці тексту звіту перед додатками на наступній сторінці. У переліку джерел посилання бібліографічні описи подають у порядку, за яким джерела вперше згадують у тексті. Порядкові номери бібліографічних описів у переліку джерел повинні відповідати посиланням на них у тексті звіту (номерні посилання).

Зразок оформлення списку використаних джерел наведений у додатку К.

5.9 ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

Незначні друкарські помилки, описки і графічні неточності, виявлені в роботі дозволено виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і з наступним вписуванням на цьому місці правок рукописним або машинним способом між рядками чи на рисунках чорним чорнилом, тушшю чи пастою. Допускається не більше, ніж два виправлення на одній сторінці. Окремі слова, формули, знаки можна вписувати в текст роботи чорним чорнилом, тушшю чи пастою. Насиченість знаків вписаного тексту має бути наближеною до насиченості знаків надрукованого тексту.

5.10. ЗШИВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

При зшиванні кваліфікаційної магістерської роботи необхідно дотримуватися її структури та нижченаведених правил:

Таблиця 2- Структура кваліфікаційної магістерської роботи

№ пор.	Структурна частина	Примітка	
1	Титульний аркуш	Додаток Б	Сторінки не нумеруються, але враховуються
2	Завдання на кваліфікаційну роботу	Додаток В	Сторінки не нумеруються, але враховуються
3	Анотація	Додаток Г	Сторінки не нумеруються, але враховуються
5	Зміст	Додаток Д	Сторінки не нумеруються, але враховуються
6	Переліки скорочень та умовних позначек		Сторінки не нумеруються, але враховуються
7	Вступ		Нумерація починається з другої сторінки вступу
8	Змістова частина		Сторінки нумеруються
9	Висновки		Сторінки нумеруються
10	Список використаних джерел	Додаток К	Не менше ніж 70
11	Додатки		Наскрізна нумерація

У конверт на форзаці кваліфікаційної роботи вкладається протокол аналізу звіту подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату, зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу (додаток И), інформаційна довідка (додаток Ж), відгук керівника кваліфікаційної магістерської роботи) (додаток Р).

6. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

6.1. СПИСОК ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ДОПУСКУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ

Підставою для допуску кваліфікаційної магістерської роботи до захисту є такі документи:

- повністю завершена, належним чином оформлена, підписана студентом та науковим керівником кваліфікаційна робота;
- протокол аналізу звіту подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату
- відгук керівника кваліфікаційної роботи (лист оцінювання кваліфікаційної роботи) з оцінкою керівника;
- зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу;
- інформаційна довідка;
- електронний варіант кваліфікаційної роботи та презентації її результатів на захисті;
- довідки про впровадження результатів, якщо вони були;
- копії публікацій за темою кваліфікаційної роботи, якщо вони були.

Усі зазначені документи додаються до кваліфікаційної роботи, але не підшиваються та обов'язково зберігаються разом із нею в архіві університету.

У кінці кваліфікаційної магістерської роботи після списку використаних джерел ставиться дата закінчення її написання та особистий підпис студента.

Згідно з регламентом випускник повинен підготувати і представити на кафедру в установлений термін, але не пізніше чим за два тижні до захисту повністю завершену, належним чином оформлену, підписану студентом та науковим керівником кваліфікаційну роботу.

Для забезпечення належної якості виконання кваліфікаційна робота підлягає обов'язковому нормоконтролю за умови додержання встановлених вимог до оформлення. Нормоконтроль здійснюють керівники магістерських робіт. У передбачені графіком терміни студент зобов'язаний особисто подати роздрукований, але не переплетений примірник завершеної та належним чином оформленої кваліфікаційної роботи. Студент зобов'язаний протягом 1–2 днів після проходження нормоконтролю усунути зауваження до оформлення кваліфікаційної роботи. Після усунення зауважень щодо їх оформлення робота може бути віддана в оправу до друкарні.

При формуванні оцінки керівник роботи враховує якість її оформлення та ступінь доопрацювання після зроблених зауважень.

Кваліфікаційна магістерська робота зшивається у тверду обкладинку так, щоб аркуші не випадали і щоб їх не можна було виймати без пошкодження обкладинки. На внутрішньому боці обкладинки клеїться конверт, до якого вкладаються документи, що додаються до роботи.

6.2. ОЦІНЮВАННЯ КЕРІВНИКОМ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Повністю завершену кваліфікаційну магістерську роботу підписує керівник і надає відгук встановленого зразка (**додаток Р**), в якому відображається формування оцінки в розрізі передбачених критеріїв оцінювання виконаної кваліфікаційної магістерської роботи.

У разі невідповідності кваліфікаційної роботи до вимог цих рекомендацій керівник може не допустити студента до захисту магістерської роботи. Рішення керівника про недопущення студента до захисту повинне бути затверджено на засіданні кафедри.

6.3. ЗОВНІШНЯ РЕЦЕНЗІЯ

Для одержання незалежного об'єктивного оцінювання кваліфікаційної роботи магістра здійснюється її зовнішнє рецензування. Рецензентами можуть призначатись фахівці (за їх згодою) зовнішніх організацій (підприємств, установ тощо) та професори, доценти, викладачі університету або інших закладів вищої освіти, які мають кваліфікацію та / або досвід роботи за спеціальністю, за якою здійснюється захист.

Зовнішня рецензія повинна містити ґрунтовний аналіз і диференційоване оцінювання якості магістерської роботи.

У рецензії рецензент повинен:

1. Оцінити актуальність теми, новизну запропонованих підходів до вирішення завдань. При цьому особливо відзначити розробки, що відрізняються самостійністю рішень, складністю реалізації, а також ті розділи, що вимагають доопрацювання.

2. Оцінити рівень загальноєкономічної і спеціальної підготовки студента, його уміння самостійно використовувати одержані теоретичні знання при вирішенні конкретних завдань. Відзначити ті розділи роботи, які підтверджують дослідницькі здібності студента.

3. Відзначити логічність і послідовність викладення матеріалу в магістерській роботі, використання новітніх досягнень науки у розробленні окремих частин роботи, економічне обґрунтування всіх прийнятих рішень.

4. Розглянути роботу з точки зору її актуальності та можливості використання результатів на практиці. Рекомендації рецензента можуть стосуватися як у цілому кваліфікаційної роботи, так і окремих її частин та розділів.

5. Дати загальну оцінку виконаної кваліфікаційної роботи. Максимальна оцінка за бальною шкалою дорівнює 100 балів. У висновках за шкалою оцінювання бали переводяться у національну систему оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), що враховується у підсумковому оцінюванні кваліфікаційної роботи.

Рецензент підписує рецензію. Підпис рецензента завіряється та скріплюється печаткою підприємства (установи, організації). Зразок структури рецензії поданий у **додатку II**.

7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

До захисту кваліфікаційних магістерських робіт допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану та програми підготовки магістра. Студенти, які не захистили звіт про переддипломну практику і у встановлений термін не подали кваліфікаційну роботу на кафедру, не допускаються до захисту. Також **кваліфікаційна робота студента допускається до захисту лише після її перевірки на плагіат.**

Для захисту кваліфікаційної магістерської роботи на засідання екзаменаційної комісії (ЕК) подаються:

- виконана кваліфікаційна магістерська робота із висновком завідувача кафедри про допуск студента до захисту;
- письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання кваліфікаційної роботи;
- зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу;

Кваліфікаційна магістерська робота може бути не допущеною до захисту за таких умов:

- робота подана керівнику для складання відгуку з порушенням термінів, установлених графіком виконання кваліфікаційної роботи;
- робота написана на тему, яка своєчасно не була затвердженою.

Здобувач вищої освіти готує для захисту доповідь та презентаційні матеріали. Сучасною формою презентації результатів магістерського дослідження є електронна презентація з використанням слайдів, підготовлених за допомогою Microsoft Office PowerPoint.

Доповідь повинна бути стислою, конкретною, з послідовним зверненням до демонстраційних матеріалів. Зміст доповіді та склад презентаційних матеріалів узгоджуються з керівником дипломної роботи.

У структурному відношенні доповідь можна розподілити на три частини. Перша частина доповіді в основному повторює вступ до дипломної роботи. У ній обґрунтовується актуальність обраної теми, подається характеристика наукової проблеми, формулюються мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Друга, найбільша частина доповіді характеризує у логічній послідовності одержані наукові (теоретичні та практичні) результати, аргументацію розроблених пропозицій. Закінчується доповідь загальними висновками за темою кваліфікаційної роботи.

Доповідь повинна бути узгодженою з графічним матеріалом, який надається всім членам ЕК та демонструється під час доповіді присутнім за допомогою технічних засобів, зокрема мультимедійного проектора. У доповіді необхідно зробити посилання на всі слайди.

Основні результати дослідження бажано подавати у вигляді графіків, таблиць, діаграм, що дозволять краще викласти матеріал доповіді. Як презентаційний матеріал корисним є слайд, який стисло характеризує актуальність, мету, завдання, наукову новизну і практичну цінність кваліфікаційної роботи, загальну схему та логіку дослідження.

Для успішної презентації кваліфікаційної роботи студенту рекомендується заздалегідь скласти стислі тези (орієнтовно 6–7 с.), а також пройти попередній захист.

Для розкриття змісту кваліфікаційної роботи студенту відводиться не більше 10–15 хвилин. Доповідь під час захисту роботи повинна бути чіткою і змістовною. У виступі студент повинен розкрити актуальність теми, теоретичні та методичні положення, на яких ґрунтується дослідження; результати проведеного аналізу за обраною темою, конкретні пропозиції для вирішення проблеми або напрями удосконалення відповідних процесів з обґрунтуванням можливості їх реалізації в умовах конкретного підприємства; економічний і

соціальний ефекти від розробки. При цьому обов'язково робити посилання на ілюстративний матеріал, поданий комісії.

У виступі не повинно бути загальних відомостей, теоретичних положень, що містяться у літературних або нормативних документах, оскільки вони не є предметом захисту. Особливу увагу необхідно сконцентрувати на власних розробках, дослідженнях.

Завершуючи доповідь, випускник повинен зазначити, які його розробки та висновки впроваджені або намічені для впровадження, де ще необхідно, на його думку, застосовувати результати дослідження, яка фактична чи очікувана соціально-економічна ефективність запропонованих ним заходів.

Члени ЕК та присутні на захисті можуть ставити випускнику запитання для визначення рівня його спеціальної підготовки та ерудиції.

Після відповіді на запитання слово надається рецензенту або зачитується його рецензія. На зауваження рецензента випускник повинен дати аргументовану відповідь. Після цього слово надається науковому керівникові для характеристики й оцінювання магістерської роботи.

Загальна тривалість захисту не повинна перевищувати 30 хвилин у середньому на одного студента.

Після обговорення підсумків захисту, враховуючи рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студента, члени ЕК на закритому засіданні приймають рішення про присвоєння (неприсвоєння) випускнику відповідної кваліфікації і видачу (невидачу) йому диплома про закінчення університету. Рішення комісії оголошується її головою у той самий день.

Випускники, які одержали під час захисту незадовільні оцінки, відраховуються з вищого навчального закладу. Вони одержують академічну довідку. Для повторного захисту кваліфікаційна робота може бути подана впродовж трьох років після закінчення навчання в університету.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ТА УМОВИ ПРИСВОЄННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИПУСКНИКУ

Для оцінювання кваліфікаційної випускної роботи магістра використовується розширена шкала підсумкового контролю: позитивні оцінки – «відмінно», «добре», «задовільно», негативна оцінка – «незадовільно».

Установлення відповідності даних 100-бальної шкали оцінювання, національної (4-бальної) до даних шкали за системою ECTS здійснюється у такому порядку (табл.3).

Таблиця 3 - Порядок встановлення відповідності оцінки

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок		$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії		$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне захисту роботи з доопрацюванням	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
F	Необхідне опрацювання нової теми		$RD < 34$

З урахуванням характеру кваліфікаційної роботи магістра спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент» із залученням до консультацій та процесу керівництва кваліфікаційною роботою фахівців кафедри міжнародних економічних відносин, оцінювання магістерської роботи студента здійснюється таким чином:

1) на етапі підготовки кваліфікаційної магістерської роботи до захисту – керівником від випускової кафедри на основі оцінок (балів), виставлених фахівцями цих кафедр (60 % загальної 100-бальної шкали оцінювання);

2) на етапі оприлюднення результатів дослідження і захисту кваліфікаційної роботи (40 % загальної 100-бальної шкали оцінювання).

При цьому максимальна кількість балів в процесі оцінювання повинна розподілятися за пропорціями, наведеними в табл. 4.

Підсумкову, диференційовану за обраними системами оцінку кваліфікаційної роботи визначає ЕК. Її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає

Таблиця 4 - Структура оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи

Підрозділ	Максимальна кількість балів, що може бути надана кафедрою в процесі підготовки кваліфікаційної роботи		Максимальна кількість балів, що може бути надана кафедрою в процесі захисту кваліфікаційної роботи	Загальна кількість балів
	керівником	рецензентом		
Кафедра міжнародних економічних відносин	55	5	40	100

У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників якості кваліфікаційної магістерської роботи:

1) змістовні аспекти роботи:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість кваліфікаційної роботи на розроблення реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної побудови кваліфікаційної роботи до поставлених цілей і завдань;
- широта та адекватність методологічного та діагностичного апарату;
- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведення дослідження;
- розвиненість мови кваліфікаційної роботи та її загальне оформлення;

2) якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно й чітко викладати сутність і результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки студента;
- володіння культурою презентації.

Основні умови одержання диференційованих оцінок (балів) під час підготовки і захисту магістерської роботи наведені в табл. 5–8.

Таблиця 5 - Оцінювання керівником та рецензентом кваліфікаційної магістерської роботи

Критерій оцінювання	Кількість балів
1. Оцінювання змістовних аспектів керівником кваліфікаційної магістерської роботи	
Загальний рівень розкриття теми в кваліфікаційній магістерській роботі (коригувальний коефіцієнт – 2)	0-5
Теоретична цінність одержаних результатів (коригувальний коефіцієнт – 2)	0-5
Практична цінність одержаних результатів, зокрема наявність апробації результатів кваліфікаційної магістерської роботи (коригувальний коефіцієнт – 3)	0-5
Наявність логічної послідовності та наукового стилю викладення матеріалу дослідження	0-5
Оригінальність, аргументованість, обґрунтованість висновків та інші позитивні	0-5

моменти кваліфікаційної роботи	
2. Оцінювання організаційних аспектів керівником кваліфікаційної магістерської роботи	
Додержання графіка виконання кваліфікаційної магістерської роботи	0-5
Відповідність кваліфікаційної магістерської роботи до вимог нормоконтролю	0-5
3. Результат зовнішнього рецензування кваліфікаційної магістерської роботи	0-5
Разом	60

Таблиця 6 - Загальні критерії оцінювання якості підготовки кваліфікаційної магістерської роботи

Пор. номер	Об'єкт оцінювання	Максимальна кількість балів	Критерій оцінювання
1.	Графік виконання кваліфікаційної роботи	5 балів	За недодержання графіка виконання кваліфікаційної магістерської роботи знижується оцінка на визначену кількість балів
2.	Загальний рівень розкриття теми в магістерській роботі	10 балів	Робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження.
3.	Теоретична цінність одержаних результатів	10 балів	Глибина, всебічність і повнота викладення теоретичного матеріалу, відсутність прототипів роботи, відображення дискусійних питань, загальний рівень опрацювання джерел, рівень узагальнення існуючих теоретичних підходів, методів та методики. В ході виконання магістерської роботи не завжди вирішуються наукові проблеми. Проте інколи такі роботи мають науково-дослідницький характер, що вимагає виділення у вступі елементів наукової новизни (наукова новизна одержаних результатів). При цьому в стислій формі описують нові наукові рішення, запропоновані особисто автором роботи. Кожне наукове положення слід чітко формулювати, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни.
4.	Практична цінність одержаних результатів, зокрема, наявність апробації результатів кваліфікаційної магістерської роботи	15 балів	Наявність практичного значення роботи: використання сучасних та оригінальних методів дослідження, рівень достовірності обґрунтування, глибина аналітично-діагностичного вивчення стану прояву проблеми, відсутність помилок у розрахунках, актуальність зібраних і проаналізованих даних, самостійність виконаних розрахунків, глибина практичного аналізу проблеми, обґрунтованість й практичність висновків та пропозицій. Наявність довідки про апробацію результатів магістерської роботи, тез доповіді на конференцію або опублікованої наукової статті або захищеної наукової роботи

Пор. номер	Об'єкт оцінювання	Максимальна кількість балів	Критерій оцінювання
5.	Наявність логічної послідовності та наукового стилю викладення матеріалу	5 балів	Володіння літературною мовою і професійною термінологією, вміння логічно, аргументовано викладати результати досліджень і розробок
6.	Оригінальність, аргументованість, обґрунтованість висновків та інші позитивні моменти кваліфікаційної роботи	5 балів	Оригінальність, наявність аргументованого викладу результатів досліджень і розробок, обґрунтованість висновків та інші позитивні моменти кваліфікаційної роботи
7.	Відповідність оформлення до державних стандартів та вимог методичних рекомендацій (за результатами нормоконтролю)	5 балів	Зауваження до оформлення кваліфікаційної магістерської роботи відсутні – 5 балів. Наявні неістотні зауваження до оформлення магістерської роботи – 4 бали. В оформленні роботи є окремі недоліки, зокрема мовні – 3 бали. В оформленні роботи є недоліки, недостатня кількість бібліографічних джерел, є мовні помилки – 2 бали. В оформленні роботи є істотні недоліки – 0 балів.

8.	Наявність позитивної зовнішньої рецензії	5 балів	За умови наявності позитивної рецензії студент одержує: – 5 балів, якщо робота оцінена рецензентом на «відмінно»; – 4 бали, якщо робота оцінена рецензентом на «добре»; – 3 бали, якщо робота оцінена рецензентом на «задовільно»; – 0 балів, якщо рецензія негативна
9.	Загальне оцінювання роботи керівником та рецензентом	60 балів	Відповідно до деталізованих критеріїв оцінювання (див. табл. 7)

Таблиця 7 - Загальна шкала оцінювання якості підготовки кваліфікаційної магістерської роботи керівником від кафедри міжнародних економічних відносин

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за 5-бальною шкалою	Кількість балів	Якісний критерій оцінювання знань
A	5	36–40	Кваліфікаційна магістерська робота бездоганна: висока якість викладення теоретичного матеріалу, наявність аналізу альтернативних теоретичних поглядів, авторського узагальнення наукової думки, високий рівень інформаційного забезпечення, обґрунтовані висновки суттєві та самостійні, містять елементи новизни, має практичне значення. Кваліфікаційна робота написана самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті та завданням. Усі поставлені дослідницькі завдання виконані ґрунтовно. Глибоко і всебічно проаналізовані наукові джерела. Належний рівень логічності та доказовості викладення матеріалу, наявність самостійних міркувань і висновків. Робота містить необхідні структурні частини, витримані усі вимоги до їх змісту
B	4	32–35	Тема кваліфікаційної магістерської роботи розкрита, але є окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово проаналізовані літературні джерела, відсутні авторські узагальнення, елементи новизни чітко не подані, недостатньо використані інформаційні матеріали організації–замовника, висновки достатньо обґрунтовані. Кваліфікаційна робота написана самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані, й мета досягнута. Частина дослідницьких завдань виконана недостатньо ґрунтовно. Глибоко проаналізовані наукові джерела. Належний рівень логічності та доказовості викладення матеріалу. Кваліфікаційна робота містить необхідні структурні частини, витримані усі вимоги до їх змісту
C	4	29–31	Тема кваліфікаційної магістерської роботи розкрита достатньо якісно, але були окремі недоліки принципового характеру: нечітко сформульовані мета, об’єкт, предмет дослідження, в теоретичній частині неповністю проведений аналіз літературних джерел, відсутній аналіз альтернативних теоретичних поглядів та авторське узагальнення, елементи новизни чітко не подані, недостатньо використані інформаційні матеріали організації–замовника або застарілі й сумнівні, висновки обґрунтовані недостатньо чітко.

Продовження таблиці 7

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за 5-бальною шкалою	Кількість балів	Якісний критерій оцінювання знань
			Кваліфікаційна робота написана самостійно. Зміст роботи відповідає темі дослідження. Частина дослідницьких завдань виконана недостатньо ґрунтовно. Належний рівень логічності та доказовості викладення матеріалу, у ряді випадків відсутні самостійні міркування і висновки. Робота містить необхідні структурні частини, витримані вимоги до їх змісту. Достатньо проаналізовані наукові джерела
D	3	26–28	Тема кваліфікаційної магістерської роботи в основному розкрита, але є недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета дослідження, визначення об'єкта, предмета дослідження некоректні, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиць, графіків, схем) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що розміщені в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо. В оформленні роботи є незначні помилки. Кваліфікаційна робота написана самостійно. Зміст роботи має незначні відхилення від теми дослідження. Переважна більшість дослідницьких завдань виконана недостатньо ґрунтовно. Слабка доказовість чи нелогічність викладення матеріалу, у ряді випадків відсутність самостійних міркувань і висновків. Аналіз наукових джерел не повною мірою відбиває сучасний стан наукової розробки досліджуваної проблеми. Таблиці, рисунки або графіки не повною мірою відповідають до вимог їх змісту. Кваліфікаційна робота містить необхідні структурні частини, але витримані не всі вимоги щодо їх змісту
E	3	20–25	Тема магістерської роботи в основному розкрита, але є недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета дослідження, визначення об'єкта, предмета дослідження є помилковим, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості (без нових статистичних і нормативних даних), добір інформаційних матеріалів (таблиць, графіків, схем) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції, що розміщені в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо або не впливають з дослідження

Продовження таблиці 7

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за 5-бальною шкалою	Кількість балів	Якісний критерій оцінки знань
			Переважає більшість дослідницьких завдань виконана недостатньо ґрунтовно. Слабка доказовість чи нелогічність викладення матеріалу, у ряді випадків відсутні самостійні міркування і висновки
FX	2	15–24	Нечітко сформульована мета кваліфікаційної магістерської роботи, є грубі помилки у формулюванні об'єкта та предмета дослідження. Розділи логічно не пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності та глибини. Пропоновані заходи випадкові, з аналізу не впливають, економічне обґрунтування неповне. Є грубі помилки в оформленні роботи. Кваліфікаційна робота виконана несамотійно або зміст роботи не відповідає темі дослідження, має істотні відхилення від теми дослідження. Переважає більшість дослідницьких завдань не виконана. Логічність і доказовість викладення матеріалу, самостійні міркування та висновки відсутні. Робота не містить усіх необхідних структурних частин, у додержанні вимог до їх змісту є значні порушення. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності та глибини. Пропоновані заходи випадкові, з аналізу не впливають, економічне обґрунтування неповне
F	2	0–15	Не сформульована мета кваліфікаційної магістерської роботи, відсутнє визначення об'єкта та предмета дослідження. Розділи логічно не пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності й глибини. Пропоновані заходи випадкові, з аналізу не впливають, економічне обґрунтування неповне і непереконливе. Є грубі помилки в оформленні. Кваліфікаційна робота виконана несамотійно або зміст роботи не відповідає темі дослідження, має істотні відхилення від теми дослідження. Переважає більшість дослідницьких завдань не виконана. Логічність та доказовість викладення матеріалу, самостійні міркування і висновки відсутні. Робота не містить усіх необхідних структурних частин, у дотриманні вимог до їх змісту є значні порушення

Таблиця 8 - Оцінювання якості захисту кваліфікаційної магістерської роботи

Критерій оцінювання	Кількість балів
Теоретична та практична цінність результатів (коригувальний коефіцієнт – 2)	0–5
Презентація роботи (якість доповіді та роздаткового матеріалу) (коригувальний коефіцієнт – 2)	0–5
Відповіді на поставлені запитання, вміння проводити наукову дискусію (коригувальний коефіцієнт – 4)	0–5
Разом	0–40

У разі, якщо студент зробив доповідь англійською мовою, комісія може прийняти рішення відповідно до якості такої доповіді, оцінити захист додатковими 5 балами.

Зразок листа оцінювання кваліфікаційної роботи наведений у додатку С.

Оцінювання якості процесу підготовки і захисту кваліфікаційної роботи кафедрою іноземної мови здійснюється відповідно до внутрішніх положень та методичних розробок.

Приблизне співвідношення балів за обраними критеріями в межах обраної структури оцінювання наведено в табл. 9.

Здобувач вищої освіти, який при захисті кваліфікаційної магістерської роботи одержав незадовільну оцінку, відраховується з університету і йому видається академічна довідка. У разі, якщо захист кваліфікаційної магістерської роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюваннями, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою.

Здобувач вищої освіти, який не захистив кваліфікаційну магістерську роботу, допускається до повторного захисту впродовж трьох років після невдалого захисту. Студенту, який не захищав кваліфікаційну роботу з поважної причини (документально підтвердженої), ректором університету може бути продовжений термін навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт, але не більше ніж на один рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Освіту» URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII у редакції від 22 вересня 2025 р. – URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>.
3. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025. № 4742-IX (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2026, № 13, ст.35) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>
4. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.1-2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1–2006. – Чинний з 2007.07.01. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – III, 47 с. ; 29 см. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
5. Введення в дію нового стандарту з бібліографічного опису. ДСТУ ГОСТ 7.1-2006. Основні відмінності від ГОСТ 7.1-84. Нові правила бібліографічного опису / [О. Устіннікова, П. Сенько, С. Юлдашева, Н. Регідайло]. – Книжкова палата України, 2008 URL:http://www.dgasa.dn.ua/win/publish/standarts/dstu_gost_7.1_2006/dstu_gost_7.1_2006.htm.
6. ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» – На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01. – Видання офіційне. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 26 с.
7. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.
8. Дипломна робота бакалавра: методичні рекомендації щодо написання та захисту /уклад. Л. І. Хомутенко / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; . – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 82 с.
9. Дипломна робота: методичні вказівки щодо написання та оформлення дипломних робіт для здобувачів другого (магістр) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання / укладачі: Л.В. Савош, Ю.Г. Фесіна. – Луцьк : Луцький НТУ, 2017. – 40 с.
10. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
11. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
12. Положення про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти Сумського державного університету за версією 2

Додаток А
(довідковий)
**ФОРМА ЗАЯВИ НА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

(повна назва інституту/факультету)

(повна назва кафедри)

Завідувачу кафедри

(прізвище, ім'я, по батькові)

здобувача _____ курсу, групи _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАЯВА

Прошу затвердити мені тему кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент» Освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент» у такій редакції:

(дата)

(підпис студента)

(прізвище та ініціали)

ПОГОДЖЕНО:

Керівник кваліфікаційної роботи:

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Додаток Б

**ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту /ЦЗДВН

Кафедра міжнародних економічних відносин

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні
відносини/ Менеджмент»

освітньо-професійної програми

«Міжнародна економіка та міжнародний менеджмент»

на тему «ОФШОРИЗАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ГЛОБАЛЬНА
ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ»

Здобувача(ки) групи _____
(шифр групи)

_____ (ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

_____ (підпис)

_____ (ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник _____
(посада, науковий ступінь, ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Консультант _____
(посада, науковий ступінь, ім'я та ПРІЗВИЩЕ) (підпис)

Суми – 20__ рік

Продовження додатка Б

**EXAMPLE OF THE FRONT PAGE OF MASTER'S LEVEL
DEGREE QUALIFICATION PAPER**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

SUMY STATE UNIVERSITY

Educational and Research Institute of Business, Economics and Management

Department of International Economic Relations

«Admitted to the defense»

Head of the Department

(signature)

(full name)

20__ p.

QUALIFICATION PAPER

It is submitted for the Master's degree

Specialty CD13 "Economics and International Economic Relations / Management"
on the topic "OFFSHORIZATION OF THE WORLD ECONOMY AS A GLOBAL
PROBLEM AND WAYS OF ITS SOLVING "

Student group _____
(group's code)

(full name)

It is submitted for the Master's level degree requirements fulfillment.

Master's level degree qualification paper contains the results of own research. The use of the ideas, results and texts of other authors has a link to the corresponding source

(signature)

(full name)

Research advisor _____
(position, scientific degree, full name)

(signature)

Sumy, 20__

Додаток В

(довідковий)

ЗРАЗОК ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту/ ЦЗДВН

Кафедра міжнародних економічних відносин

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

(спеціальність CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/
Менеджмент»)

студенту _____ курсу, групи _____
(номер курсу) (шифр групи)

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи _____

затверджена наказом по університету від «__» _____ 20__ року №__

2. Термін подання студентом закінченої роботи «__» _____ 20__ року

3. Мета кваліфікаційної роботи _____

4. Об'єкт дослідження _____

5. Предмет дослідження _____

6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах _____

7. Орієнтовний план кваліфікаційної магістерської роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 _____

(назва – термін подання)

У розділі 1 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Розділ 2 _____

(назва – термін подання)

У розділі 2 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 _____

(назва – термін подання)

У розділі 3 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

Дата видачі завдання: «___»_____ 20__року

Продовження додатка В
**EXAMPLE OF TASKS FOR MASTER'S LEVEL DEGREE QUALIFICATION
PAPER**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
SUMY STATE UNIVERSITY
Educational and Research Institute of Business, Economics and Management
Department of International Economic Relations

TASKS FOR MASTER'S LEVEL DEGREE QUALIFICATION PAPER

(specialty CD13 “Economics and International Economic Relations / Management”)

student _____ course, group _____
(course number) (group's code)

(student's full name)

1. The theme of the paper is _____

_____ approved by the order of the university from « __ » _____ 20 __ № _____

2. The term of completed paper submission by the student is « ____ » _____ 20 __

3. The purpose of the qualification paper is _____

4. The object of the research is _____

5. The subject of research is _____

6. The qualification paper is carried out on materials _____

7. Approximate master's level degree qualification paper plan, terms for submitting chapters to the research advisor and the content of tasks for the accomplished purpose is as follows:

Chapter 1 _____

(title, the deadline for submission)

Chapter 1 deals with _____

(the content of concrete tasks to the section to be performed by the student)

Chapter 2 _____

(title, the deadline for submission)

Chapter 2 deals with _____

(the content of concrete tasks to the chapter to be performed by the student)

Chapter 3 _____

(title, the deadline for submission)

Chapter 3 deals with _____

(the content of concrete tasks to the chapter to be performed by the student)

Date of issue of the task: « ____ » _____ 20 ____

Додаток Г

(довідковий)

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної магістерської роботи на тему
«УДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА НА
ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ»

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Дві порожні рядки: розмір шрифту – 14 рт, міжрядковий інтервал – 1,5

Основний зміст кваліфікаційної магістерської роботи викладено на 50 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 78 найменувань, який розміщено на 4 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 6 рисунків, а також 10 додатків, які розміщені на 16 сторінках.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи полягає у вивченні теоретичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення конкурентних позицій підприємства в умовах розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Для досягнення поставленої мети та завдань були використані загальнонаукові методи дослідження: систематизація та узагальнення (при теоретичному обґрунтуванні - поняття конкурентоспроможність), порівняння (у процесі виокремлення спільних і відмінних переваг найбільших конкурентів молокопереробної галузі), системний аналіз (під час дослідження понять конкурентоспроможність на різних рівнях)...

Інформаційною базою кваліфікаційної магістерської роботи є...

Основний науковий результат роботи полягає у такому:

- 1) авторському визначенні понять «конкурентоспроможність» та

«конкурентні переваги»;

2) систематизації факторів, що обумовлюють конкурентні позиції підприємства;

...

Одержані результати можуть бути використаними філією «Роменський молочний комбінат» ПП «Рось» під час формування стратегічних планів щодо удосконалення конкурентних переваг на зовнішніх ринках, а також при визначенні стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної магістерської роботи розглядалися на:

1) VIII Міжнародній науково-практичній конференції;

...

Ключові слова: КОНКУРЕНТНІ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА, ЗОВНІШНІЙ РИНОК, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, МЕТОДИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ... (5-10).

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 20__ рік

Рік захисту роботи – 20__ рік

Продовження додатка Г

**EXAMPLE OF THE SUMMARY TO MASTER'S LEVEL DEGREE
QUALIFICATION PAPER**

ABSTRACT

of Master's level degree qualification paper on the theme
“THE ENTERPRISE COMPETITORY POSITIONS IMPROVEMENT ON THE
FOREIGN MARKET”

student _____
(full name)

Two blank lines: font size - 14 pt, line spacing - 1.5

The main content of the master's level degree qualification paper is set out on 50 pages, including a list of used sources of 78 titles, which is placed on 4 pages. The work contains 12 tables, 6 figures, as well as 10 applications, which are placed on 16 pages.

The purpose of the master's level degree qualification paper is to study the theoretical foundations and to develop practical recommendations for improving the competitive position of the company in terms of foreign economic activity development.

To achieve this goal and objectives there were used following scientific methods of research: systematization and generalization (by theoretical justification - the concept of competitive ability), comparison (in the process of isolation of the common and different advantages of the largest competitors of the dairy industry), systematic analysis (during the study of the concept competitive ability at different levels)...

The information base of the master's level degree qualification paper is...

The main scientific results of the work are as follows:

1) author's definition of the concept of "competitive ability" and "competitive advantage";

2) systematization of factors that determine the competitive position of the enterprise;

...

The obtained results can be used by the subsidiary “Romny Dairy Plant” of PE “Ros” in the formulation of strategic plans for improving the competitive advantages at foreign markets, as well as in determining the strategy of international competitive ability of the enterprise.

The results of the approbation of the main provisions of the master's level degree qualification paper were considered at:

1) VIII International Scientific and Practical Conference;

...

KEYWORDS: COMPETITIVE POSITIONS OF ENTERPRISES, FOREIGN MARKET, COMPETITIVE ABILITY, METHODS OF COMPETITIVE ABILITY ESTIMATING ... (5-10).

Year of Master's level qualification paper fulfillment is 20__

Year of Master's level paper defense is 20__

Додаток Д
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
(складається з 3-х розділів)
ЗМІСТ

Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5

Вступ	6
1 Теоретичні основи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	8
1.1. Поняття міжнародної конкурентоспроможності підприємства	8
1.2. Характеристика факторів успіху підприємства на міжнародних ринках	16
1.3. Критичний огляд методичних підходів до оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	19
2 Механізм оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства на прикладі ВАТ «Галактон»	25
2.1. Аналіз фінансово-господарської та міжнародної діяльності ВАТ «Галактон»	25
2.2. Оцінювання рівня міжнародної конкурентоспроможності ВАТ «Галактон»	30
3. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародних ринках	34
3.1. Пропозиції щодо удосконалення методики оцінювання міжнародної конкурентоспроможності ВАТ «Галактон»	34
3.2. Світовий досвід формування конкурентних переваг та шляхи підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	46
Висновки	49
Перелік джерел посилання	51
Додатки	61

Додаток Д
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
(складається з 2-х розділів)
ЗМІСТ

Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5

Вступ	6
1 Теоретичні основи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	8
1.1. Поняття міжнародної конкурентоспроможності підприємства	8
1.2. Характеристика факторів успіху підприємства на міжнародних ринках	16
1.3. Критичний огляд методичних підходів до оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	23
2 Механізм оцінювання та напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства на прикладі ВАТ «Галактон»	31
2.1. Оцінювання рівня міжнародної конкурентоспроможності ВАТ «Галактон»	31
2.2. Пропозиції щодо удосконалення методики оцінювання міжнародної конкурентоспроможності ВАТ «Галактон»	37
2.3. Пропозиції щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.....	46
Висновки	49
Перелік джерел посилання	51
Додатки	61

Продовження додатка Д
EXAMPLE OF MASTER’S LEVEL DEGREE QUALIFICATION PAPER
CONTEST DESING
(consists of 3 sections)
CONTEST

Two blank lines: font size - 14 pt, line spacing - 1.5

Introduction	6
1 Theoretical basis of the enterprise international competitive ability assessment	8
1.1. The concept of international competitive ability of enterprises	8
1.2. Characteristics of the enterprise success factors in the international markets	16
1.3. A critical review of methodological approaches to assessment of international competitive ability of the enterprise	19
2 The mechanism of assessment and directions of improvement of international competitive ability of the enterprise on the example of PJSC “Galacton”	25
2.1. Analysis of financial, economic and international activities of PJSC "Galacton"	25
2.2. Assessment of international competitive ability level of JSC "Galacton”	30
3. The main directions of increasing of the competitive ability of Ukrainian enterprises in international markets	34
3.1. Proposals concerning improvement of the methodology for assessing the international competitive ability of PJSC "Galacton"	34
3.2. World experience in competitive advantages forming and ways to increase the level of international competitive ability of Ukrainian enterprises	46
Conclusions	49
References	51
Annexes	61

Продовження додатка Д
(referential)

**EXAMPLE OF MASTER'S LEVEL DEGREE QUALIFICATION PAPER
CONTEST DESING
(consists of 2 sections)
CONTEST**

Two blank lines: font size - 14 pt, line spacing - 1.5

INTRODUCTION	6
1 Theoretical basis of the enterprise international competitive ability assessment	8
1.1. The concept of international competitive ability of enterprises	8
1.2. Characteristics of the enterprise success factors in the international markets	16
1.3. A critical review of methodological approaches to assessment of international competitive ability of the enterprise	23
2 The mechanism of assessment and directions of improvement of international competitive ability of the enterprise on the example of pjsc "galacton"	31
2.1. Assessment of international competitive ability level of JSC "Galacton"	31
2.2. Proposals concerning improvement of the methodology for assessing the international competitive ability of PJSC "Galacton"	37
2.3. Proposals concerning increasing of the level of international competitive ability of Ukrainian enterprises	46
Conclusions.	49
References	51
Annexes	61

Додаток Е
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ РОЗДЛІВ І ПІДРОЗДЛІВ

20 мм ↑↓ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗАХИСНИХ ЗАХОДІВ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ 1.1 Захисні заходи економічного характеру як механізм регулювання міжнародної торгівлі <i>Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5</i> Включення національної економіки до системи світових господарських процесів позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а отже, і підвищенню рівня життя населення... <i>Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5</i> 1.2 Адміністративні захисні заходи як механізм регулювання міжнародної торгівлі <i>Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5</i> Митні тарифи залишаються найважливішим інструментом зовнішньоторговельної політики. Проте останнім часом набули значного поширення форми і методи 20 мм ↑↓	5 10 мм ←→
---	---

30 мм
←→

Додаток Ж
(довідковий)
ЗРАЗОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОВІДКИ
Інформаційна довідка¹⁾
щодо якісних показників кваліфікаційної роботи

П.І.Б. здобувача вищої освіти _____
Освітній ступінь _____
Спеціальність _____
Освітня програма _____

№ з/п	Якісні показники кваліфікаційної роботи	Зазначити так/ні
1	Виконана за програмою академічної мобільності	
2	Високий рівень використання програмного забезпечення ²⁾	
3	Результати впроваджено на підприємстві, (в організації, установі) або в навчальному процесі ³⁾	
4	Виконана на замовлення підприємства (організації, установи) ³⁾	
5	Захищена на підприємстві (в організації, установі)	
6	Захист англійською мовою ⁴⁾	
7	Комплексна кваліфікаційна робота ⁵⁾	
8	Виконана під подвійним керівництвом ⁶⁾	
9	Поглиблена наукова складова (участь в НДР, участь у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт)	
10	Результати оприлюднені в тезах доповіді, фаховій статті	

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завідувач кафедри _____

(аббревіатура назви) (підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

¹⁾ додається до відгуку керівника на кваліфікаційну роботу здобувача за усіма освітніми ступенями;

²⁾ крім спеціальностей ІТ-спрямування, ОП «Економічна кібернетика»;

³⁾ враховується лише за наявності акту впровадження та листа-замовлення на проведення дослідження;

⁴⁾ Крім англійських освітніх програм та освітніх програм спеціальностей 035 «Філологія», 292 «Міжнародні економічні відносини»;

⁵⁾ виконана двома або більше здобувачами однієї або різних спеціальностей;

⁶⁾ співкерівництво кваліфікаційної роботи здійснено викладачем і фахівцем-практиком або науково-педагогічним працівником СумДУ та іноземного ЗВО.

ДОДАТОК И
(довідковий)

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ РЕЦЕНЗІЇ НА
КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ**

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу на здобуття освітнього ступеня
магістра

зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/
Менеджмент» студента 2-го курсу групи _____
(шифр групи)

Навчально-наукового інституту БіЕМ
Сумського державного університету
Вакуленка Мирослава Олександровича

на тему

«Підвищення конкурентоспроможності українських підприємств
на міжнародних галузевих ринках»

Результати оцінювання

Критерій оцінювання	Кількість балів	Фактична кількість балів
1. Ступінь актуальності кваліфікаційної роботи	0–10	
2. Глибина розкриття теми, відповідність матеріалів магістерської роботи цілям і завданням, а також ступінь їх реалізації	0–10	
3. Уміння аналізувати досліджувану наукову тему, чітко й логічно викладати головні аспекти проблеми	0–10	
4. Уміння аргументовано й логічно подавати узагальнення й висновки	0–10	
5. Доцільність використання обраних методів наукового дослідження	0–10	
6. Новизна викладених у роботі висновків і пропозицій, ступінь оригінальності отриманих результатів при проведенні аналізу та розробки рішень	0–10	
9. Якість та вірогідність сформульованих в роботі висновків, пропозицій, рекомендацій, правильності виконання розрахунків	0–10	
7. Повнота та різноманітність вивчення джерельної бази	0–10	
8. Уміння застосовувати набуті знання під час аналізу практичних, методологічних і теоретичних проблем	0–10	
10. Мова та стиль кваліфікаційної роботи	0–10	
Разом		

Інші зауваження (недоліки), рекомендації _____

Шкала оцінювання ECTS	Національна шкала оцінювання	Бальна шкала оцінювання
A	відмінно (5,0)	$90 \leq RD \leq 100$
B	добре (4,0)	$82 \leq RD \leq 89$
C		$74 \leq RD \leq 81$
D		$64 \leq RD \leq 73$
E	задовільно (3,0)	$60 \leq RD \leq 63$
FX		$35 \leq RD \leq 59$
F		$RD < 35$

Загальний висновок: тема кваліфікаційної роботи розкрита досить повно. Завдання до розрахунково-аналітичної частини виконане в повному обсязі. Розгляд основних питань теми проведений із застосуванням необхідного фактичного та статистичного матеріалу.

Робота відповідає всім нормативним вимогам, що висувають до змісту кваліфікаційних робіт, і заслуговує оцінки «відмінно» та може бути рекомендована до захисту, а її автор, Вакуленко Мирослав Олександрович, заслуговує присвоєння освітнього ступеня магістр зі спеціальності CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/ Менеджмент».

Рецензент:

(посада, науковий ступінь)

(підпис, дата)

(імя, ПРІЗВИЩЕ)

«___» _____ 20__ р.

Додаток К
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Два порожні рядки: розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал – 1,5

Таблиця К.1 – Оформлення бібліографічних описів відповідно до ДСТУ 8302:2015

Джерело	Приклад оформлення
Книги: один автор	Корнєєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія. Київ: Основа, 2007. 192 с.
Книги: два автори	Герасимчук В. Г., Войтко С. В. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Київ : Знання, 2009. 302 с.
Книги: три автори	Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ : Знання – Прес, 2003. 406 с.
Книги: чотири і більше авторів	Економіка зарубіжних країн: навч. посібник. О.Є. Кузьмін, Л.І. Чернобай, А.О.Босак, М.В. Кізло. Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2010. 360 с. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчастний, та ін.; за ред. В. М. Бесчастного. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2011. 366 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / редкол. В. М. Гейць (відп. ред.) та ін. Київ : НВЦ НБУВ, 2009. 687 с.
Багатотомні видання	Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	Матвієнко П. В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. Київ, 2004. 19 с.
Дисертації	Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ-видавництво, 2013. 96 с. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i> . 2017. № 4. С. 530–543.

Продовження таблиці Л.2

Джерело	Приклад оформлення
---------	--------------------

Матеріали конференцій (тези, доповіді)	Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р.) Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Періодичні видання (журнали, газети)	Станіславик О. В. Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий ринок: проблеми та перспективи. <i>Економічний простір</i> . 2009. № 24. С. 138–143.
Електронні ресурси	Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 (дата звернення: 15.11.2017). Промислова політика: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України <i>acquis communautaire</i> Європейського Союзу: www.minjust.gov.ua/file/23513. (дата звернення: 15.11.2013). Global Development Finance 2009. Charting a Global Recovery, 2009 The International Bank for Reconstruction and Development ; The World Bank. – 167 p. http: www. worldbank.org.

Додаток Л
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1.1 – Наявність іноземного капіталу в структурі власності вітчизняних компаній

Компанія	Регіон	Компанія-власник, пакет акцій, %	Країна походження прямого власника
ВАТ «Південний ГЗК»	Дніпропетровський	1) Acretrend Holdings Ltd, 22,17;	Кіпр, 66,5 % акцій
ВАТ «Укрнафта»	Київський	1) Bordo Management limited, 13,35; 2) Bridgemont Ventures Limited, 13,35 3) Littop Enterprises Limited, 13,35	Кіпр, 40,1 % акцій
ВАТ «Кременчуцький сталеливарний завод»	Полтавський	Defano Investments Ltd, 48,4	Кіпр, 48,4 % акцій
ВАТ «Північний ГЗК»	Дніпропетровський	MetalUkr Holding Limited, 60	Кіпр, 60 % акцій
ВАТ «Концерн Стирол»	Донецький	Ostchem Investments Limited, 90,3	Кіпр, 90,3 % акцій
ПФГ СКМ	Донецький	Ucomline Holding Ltd – Київ, 100	Кіпр, 100 % акцій
ВАТ «Дніпропетровський втормет»	Дніпропетровський	Interpipe Limited, 95,95	Кіпр, 95,99 % акцій

Один порожній рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

Додаток М

(довідковий)

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ

Один порожній рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

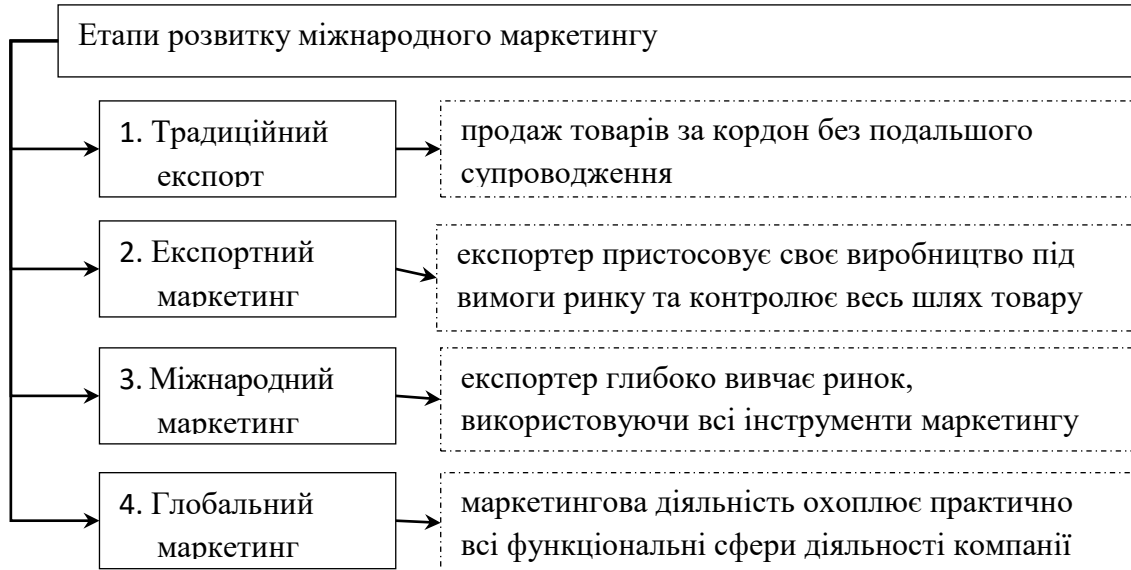

Рисунок 1.1–Характеристика етапів розвитку міжнародного маркетингу

Один порожній рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

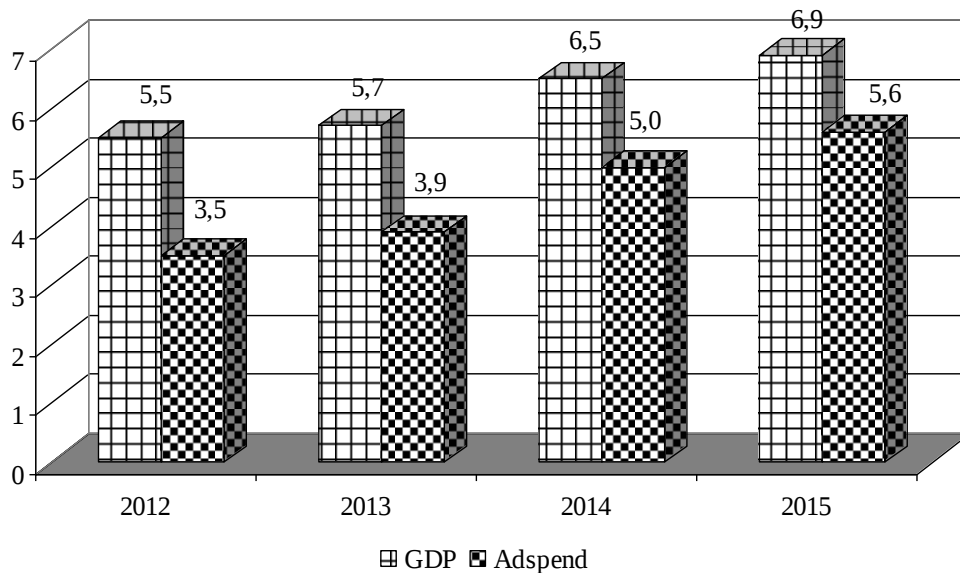

Рисунок 1.8 – Прогноз зростання глобального рекламного ринку*

* Джерело: ZenithOptimedia.

Додаток Н
(довідковий)
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ФОРМУЛ

«... Розрахунок впливу даного фактора на зміну розміру чистого прибутку описується формулою (3.1):

Один порожній рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

$$\Delta\Pi_{\PhiД} = \PhiД_1 - \PhiД_0, \quad (3.1)$$

Один порожній рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

де $\Delta\Pi_{\PhiД}$ – зміна чистого прибутку за рахунок зміни суми фінансових доходів;
 $\PhiД_1$ – сума фінансових доходів у звітному періоді;
 $\PhiД_0$ – сума фінансових доходів у попередньому періоді».

«...Рентабельність власного капіталу (ROE) розраховується за формулою (3.2):

$$R_{ROE} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{ряд. 220 ф. 2}}{\text{ряд. 380 ф. 1}} \quad (3.2)$$

Цей показник ...»

Додаток П
(довідковий)
**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

Додаток А
Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

Таблиця А.1 – Загальний обсяг продажів транснаціональними компаніями за 2007–2009 рр.

Компанія	Загальний обсяг продажів компаній за роками, млн дол. США		
	2007	2008	2009
Toyota Motor Corporation	213 137,2	291 810,1	221 718,6
British Petroleum Company Plc.	284 365,0	361 143,0	239 272,0
General Electric Company	172 488,0	182 515,0	156 783,0
Nestle AS	101 862,5	104 093,9	101 925,0
Unilever	59 042,7	57 129,3	57 098,2

Рисунок А.1 – Система показників конкурентоспроможності працівника

Додаток Р
(довідковий)
**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ВІДГУКА КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут БіЕМ / ЦЗДВН
Кафедра міжнародних економічних відносин

ВІДГУК КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Група _____ курс _____ спеціальність _____
(шифр групи) (номер курсу) (шифр та назва спеціальності)

ННІ БТ «БіЕМ» СумДУ, денної форми навчання / ЦЗДВН заочної форми навчання.

Тема кваліфікаційної магістерської роботи _____

Оцінювання керівником кваліфікаційної магістерської роботи

Критерій оцінювання	Кількість балів
1. Оцінювання змістовних аспектів керівником кваліфікаційної магістерської роботи	
Загальний рівень розкриття теми в кваліфікаційній магістерській роботі (коригувальний коефіцієнт – 2)	0-5
Теоретична цінність одержаних результатів (коригувальний коефіцієнт – 2)	0-5
Практична цінність одержаних результатів (коригувальний коефіцієнт – 2)	0-5
Наявність апробації результатів кваліфікаційної магістерської роботи	0-5
Наявність логічної послідовності та наукового стилю викладення матеріалу дослідження	0-5
Оригінальність, аргументованість, обґрунтованість висновків та інші позитивні моменти кваліфікаційної роботи	0-5
2. Оцінювання організаційних аспектів керівником кваліфікаційної магістерської роботи	
Додержання графіка виконання кваліфікаційної магістерської роботи	0-5
Відповідність кваліфікаційної магістерської роботи до вимог нормоконтролю	0-5
Разом	55

Продовження додатка Р

Недоліки та зауваження _____

Висновки: аргументація оцінювання має містити:

- висновок про відповідність до вимоги щодо обсягу, змісту та оформлення кваліфікаційної роботи;
- висновок щодо перевірки роботи на плагіат (запозичення, виявлені в роботі, оформлені коректно і не мають ознак плагіату / оформлені некоректно / мають ознаки плагіату тощо);
- оцінку;
- висновок про допуск кваліфікаційної роботи до захисту.

Керівник кваліфікаційної магістерської роботи

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

(підпис)

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Додаток С
(довідковий)

**ЗРАЗКИ ІДИОМ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДО ВИКОРИСТАННЯ В
КВАЛІФІКАЦІЙНІЙ МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ**

- деякі автори вбачають...;
- у літературі вже зазначалося...;
 - в економічній літературі існують дуже суперечливі судження з питання про те, чи варто відносити...;
 - поширеним вважається уявлення про те, що...;
 - що ж стосується..., то...;
 - таким чином, є всі підстави вважати...;
 - водночас потрібно враховувати й іншу обставину, що звичайно не береться до уваги при розгляді даної проблеми;
 - необхідно враховувати, що...;
 - викликає заперечення використання...;
 - у будь-якому разі...;
 - у зв'язку з цим заслуговує на увагу...;
 - на жаль, облік... не проводиться;
 - ряд економістів додержуються думки...;
 - ряд інших пропозицій, заснованих на..., також виявилися недостатньо продуктивними;
 - відомо, що...; на думку одних...;
 - інші вважають...;
 - існує думка...;
 - в економічній літературі зустрічаються й інші тлумачення;
 - наведені міркування є доказом...;
 - це обмеження підсилюється останніми роками тенденцією зростання...;
 - усе це свідчить про актуальність пошуку нових і розвиток сформованих аспектів проблеми (теорії питання);
 - переконливим фактом (аргументом) на користь... може слугувати той факт, що запропоновані...;
 - із визнання доцільності впливає необхідність...;
 - це аж ніяк не применшує ролі...;
 - у підході до зазначеного питання не склалося єдиної точки зору;
 - неправильно було б спрощувати...; характерною рисою є...;
 - поширена думка про те, що...;
 - не підтвердилося більш пізніми (останніми) дослідженнями;
 - нижче буде зроблена спроба обґрунтувати (довести)...

Продовження додатка С

- останніми роками виявилися дві основні тенденції в...
- менше варіантів виникає (є) при (за)...;
- інші технічні (організаційні, методологічні) складності є (виникають) при...;
- існують (є) такі пояснення того факту, що...;
- найбільш ефективним заходом усунення недоліків...,
- на нашу думку, є...;
- серйозним недоліком...;
- найбільша перевага...;
- добре зарекомендував себе метод...;
- однак вирішальним чинником є (стає)...;
- вище згадувалося про те... (відзначалося)...;
- підбиваючи підсумок, потрібно сказати (необхідно зазначити)...;
- у пошуку таких методів було б корисним...;
- таке (це) поставлення питання вимагає, на наш погляд,

Додаток Т
(інформаційний)

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) (The Association of South-East Asian Nations) – www.aseansec.org.
2. Велика економічна бібліотека – www.economics.com.ua.
3. Група Світового банку (The World Bank Group) – www.worldbank.org.
4. Державна митна служба України – www.customs.gov.ua.
5. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ» – www.ukrdzi.com.
6. Державний комітет України у справах національностей та міграцій – www.scnm.gov.ua.
7. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua.
8. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua.
9. Каталог «Імпортери та експортери України» – www.eximbase.com.
10. Конференція ООН з правових питань міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) (United Nations Commission on International Trade Law) – www.uncitral.org.
11. Комісія ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) (United Nations Conference on Trade and Development) – www.unctad.org.
12. Міжнародна асоціація розвитку (МАР) (The International Development Association) – www.worldbank.org/ida.
13. Міжнародна фінансова корпорація (МФК) (The International Finance Corporation) – www.ifc.org.
14. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) (International Bank for Reconstruction and Development) – www.worldbank.org/ibrd.
15. Міжнародний валютний фонд (МВФ) (The International Monetary Fund) – www.imf.org.
16. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – www.me.gov.ua.
17. Міністерство закордонних справ України – www.mfa.gov.ua.

Продовження додатка Т

18. Міністерство фінансів України – www.minfin.gov.ua.
19. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua.
20. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua.
21. Національний банк України – www.bank.gov.ua.
22. Національний інститут проблем міжнародної безпеки – www.niisp.gov.ua.
23. Національний інститут стратегічних досліджень – www.niss.gov.ua.
24. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) (The Organization of the Petroleum Exporting Countries) – www.opec.org.
25. Організація об'єднаних націй (ООН) (United Nations Organization) – www.un.org.
26. Офіційна сторінка Президента України – www.president.gov.ua.
27. Світова організація торгівлі (СОТ) (The World Trade Organization) – www.wto.org.
28. Статистична служба Європейської комісії (Євростат) – www.eurostat.eu.int.
29. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова – www.ucerps.org.
30. Урядовий портал Кабінету Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
31. Bank for International Settlements – www.bis.org.
32. Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds – www.publicdebt.treas.gov.
33. U.S. Bureau of Economic Analysis – www.bea.doc.gov.
34. U.S. Bureau of Labor Statistics – www.stats.bls.gov.
35. U.S. Department of Labor – www.dol.gov.
36. U.S. Department of the Treasury – www.ustreas.gov.

Навчальне видання

Методичні вказівки

щодо написання, оформлення та захисту кваліфікаційної магістерської роботи
для студентів денної форми навчання
спеціальності **CD13 «Економіка та міжнародні економічні відносини/
Менеджмент»**